

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIJA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 strație.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisele nu se in-
 napolaza

Chestiunea românească în cameră.

Discursul d-lui dr. Teodor Mihali.

Răspunsul contelui Tisza.

Arad, 7 Martie.

Credincioși promisiunii noastre de ieri, dăm la vale în întregime discursul rostit în ședința de ieri a camerei ungare de președintele clubului parlamentar naționalist, d. *Dr. Teodor Mihali*, discurs, care împreună cu cele ce se vor mai rosti, în cursul dezbaterilor problemei românești, de către deputații noștri și de către personalitățile reprezentative ale vieții politice maghiare, va lămuri un capitol de mare preț al luptelor politice românești din Ungaria și va deschide cărări spre un nou viitor de lupte, acum în pragul unor vremuri de adânci semnificații.

Chestiunea care dominează c'o gravitate extraordinară întreaga viață politică a Ungariei, ba în multe privințe chiar și viața politică a monarhiei, e chestiunea națională în țara noastră și e numai firesc, că ecoul acestei existențiale chestiuni a statului să amuțască pentru moment toate glasurile altor preocupări de ordin politic mai puțin ardent.

Avem impresia că evoluția acestui străvechi stat poliglot a intrat în faza decisivă, din care organismul lui poate să iasă rănit de moarte, dar poate să iasă și restaurat și îmbogățit cu nouă izvoare de energie. Această din urmă posibilitate e dorința sinceră a tuturor cetățenilor țării și pentru realizarea ei se cheltuiesc acum toate forțele unui istoric partid politic, care este partidul național românesc. Când și partidele maghiare vor înțelege, că trebuie să-și închine cu tot dinadinsul forțele deslegării acestei probleme, posibilitatea dorită de noi va avea toate sorțile de izbândă.

Marile îndemnuri în acest sens sunt cuprinse cu putere în discursul dlui Mihali, care a inaugurat ieri cu demnitatea cuvenită, dezbaterile problemei românești. Vom avea ocazie să stăruim asupra adevărilor apărute de dsa și să lămurim pe deplin intențiile salutare ale partidului nostru. Acum e mai cu cale să adunăm și să închiegăm întreg materialul problemei, rămânându-ne sarcina comentariilor la sfârșit.

De aproape cinci decenii presa românească a muncit fără încetare pentru limpezirea acestui material. El se încheagă acum într'un tot clar în discursurile deputaților noștri și constituie un efort moral, ireductibil, al aspirațiilor noastre firești, legitime. Potrivnicii noștri politici, — neesceptând nici pe contele Ștefan Tisza — aduc încă și azi un material nepurificat, greu de sgura prejudecăților, și el contribuie numai la complicarea problemei. Factorul însă, atotputernic, care solicită tot mai impetuos soluția, a intervenit și va interveni din ce în ce mai hotărât. Acest factor

e dat în stările interne tulburi și pline de pericol, precum și în stările externe, prea puțin favorabile nouă.

Vom da întâi discursul dlui Mihali și imediat și răspunsul ce a primit dsa din partea contelui Tisza. Celelalte cuvântări au fost schițate esențial în numărul nostru de ieri și nu reclamă o reproducere mai extensivă.

Discursul dlui Mihali.

După cum să știe, dsa a fost primul orator al ședinței de ieri:

T. Mihali: On, cameră! Am conștiința deplină a răspunderii mari cu care datorez partidului meu și problemelor de ordin public ale țării, când iau cuvântul la răspunsul de mare importanță, dat de primul ministru relativ la chestiunea românească. Simt, că azi, când contrarii noștri politici vor să întunece cu mijloace false dreptatea cauzei noastre, răspunderea mea, în actualele stări politice turburi, se potentează. Am însă, în situația mea grea, mângâierea, că cauza existenței naționale a poporului românesc, cauza intereselor lui vitale, e atât de clară, atât de justă, că ea nu poate fi întunecată prin viclenii și prin intrigi, și am credința, că va ieși totuși învingătoare din lupta grea ce poartă.

Înainte de ce m'aș ocupa de meritul răspunsului dat de primul ministru, dați-mi voie să fac, în numele partidului meu, câteva declarații principiale.

Partidul național român, consecvent programului, ținte ce și-a fixat dela început, n'a pierdut din vedere niciodată interesele țării, monarhiei și dinastiei; s'a luptat atât în trecut cât și în prezent în spirit constituțional, cu arme legale și pe cale pacinică pentru asigurarea intereselor de existență națională ale poporului românesc.

C. Fernbach: Vedem și din cazul dela Dobrișin! (Sgomot mare. Voci din băncile guvernamentale: Să-l auzim pe orator!)

T. Mihali: Partidul național român, atât în trecut cât și în prezent, a fost pătruns de gândul unei soluții pacifice, ori de câte ori factorii de cădere s'au adresat către noi în scopul unei dezbateri pașnice a chestiunii de naționalitate. Partidul național român a onorat întotdeauna inițiativele de acest fel, le-a întâmpinat cu cea mai mare obiectivitate și loialitate.

Nu voi să evoc trecutul îndepărtat; ajunge, pentru clarificarea chestiunii, să mă refer numai la tratările la cari am luat singur parte, în calitate de bărbat oficial al partidului meu și pe cari le cunosc nemijlocit.

Cea dintâi încercare de acest fel s'a făcut în 1894, în luna Mai, în memorabilul timp, când 25 membri ai comitetului național român erau puși pe banca acuzaților la Cluj. Pe atunci, guvernul liberal chemase la Budapesta pe bărbații de încredere ai partidului național român și în special pe cei doi mitropoliți ai bisericilor române, dar după ce tratativele urmate cu aceștia n'au dat nici un rezultat, urmarea a fost, că cei 25 membri ai comitetului au fost osândiți la Cluj, în total la 55 ani de temniță. Noi suportăm liniștiți marile poveri ce ni s'au dat, dar după un an, Majestatea Sa a grațiat pe prizonierii

noștri. Eliberați membrii comitetului, guvernul lui Bánffy ne-a întrebat ce atitudine vom lua față de faptul grațierii și care va fi atitudinea noastră politică în viitor. Am delegat atunci o comisie de trei, care i-a adus ministrului președinte la cunoștință, că Majestatei Sale îi suntem cei mai recunoscători pentru grațiere, iar privitor la activitatea noastră politică din viitor, i s'a spus, că vom munci în senzul ținutelor noastre programatice, luptând mereu pentru apărarea intereselor poporului nostru și pentru realizarea drepturilor noastre. Urmarea a fost, că după manifestul ce am publicat, ni s'a croit din nou o pedeapsă de câte o lună temniță.

Fie-mi permis să amintesc, că în vara anului 1894, cam prin August, ministrul Hieronymi venise în Ardeal cu misiunea să rezolve problema de naționalitate și să înceapă tratări de pace cu comitetul național. E caracteristic, că în același timp, când ministrul Hieronymi declarase, în ordinul său, neexistența partidului nostru național, când membrii comitetului au fost loviți cu grele osânde și temniți, a ținut totuși de cuvânt să stea de vorbă cu comitetul nostru național și să se sfătuiască cu noi asupra modalităților unei soluții pacifice. E natural, că situația noastră fusese foarte dificilă, pentru că nu e lucru ușor să iai în chestiuni de ordin public atitudini categorice, într'o vreme când la spate ești amenințat cu sbiciul unor pedepse temniciare atât de grele. Tratările de pe atunci se învârteau mai mult în jurul unor chestiuni personale și erau menționate în alternativa, că ori ni se vor ierta temnițele, dându-ni-se și mandate de deputație, ori vom rămâne cu osânda. Așa fiind așezate tratările, n'au dat rezultate, pentru că noi aveam și pe atunci credința tare, că chestiunea de naționalitate nu se poate rezolvi temeinic și spre liniștea obștei, decât dacă vor fi excluse toate interesele personale și cele de partid și dacă se va căuta, obiectiv, asigurarea intereselor poporului. (Aprobări).

În consecință, noi, membri de pe atunci ai comitetului, am preferat partea mai grea a soluției și am intrat în temniță.

Alte tratări au avut loc în 1906, în timpul regimului coaliționist, când membrii comitetului și mitropoliții celor două biserici române au fost chemați la primul ministru Wekerle. Cred, că miniștrii de atunci își aduc aminte de tratările ce decurgeau în cadre generale și al căror rezultat era, că se găsim înainte de toate un modus vivendi, remediindu-se doleanțele la ordinea zilei și ajungând guvernul în situație să cunoască natura acestor doleanțe. Am fost invitați să le cuprindem în scris și noi le-am și înmănat primului ministru Wekerle. Adevărat, că rezultat nu s'a obținut, într'u cât ordonanțele ministrului de interne Andrassy privitoare la întrebunțarea limbei în administrație, — care ordonanță conține fără îndoială și părți de pret — n'a dat în viața reală nici un rezultat, rămânând ea pe hârtie, ne pusă în aplicare. Am pățit întocmai ca cu legea de naționalitate, care glăsuiește foarte frumos pe hârtie, ba în fața lumii mari a ajuns și lege, argument de excelență și paradă, dar care n'a avut nici un folos pentru noi.

A patra încercare de acest fel a avut loc între partidul național român și între guvernul contelui Khuen, cu ocazia venirii la putere a acestuia și pot să afirm, că contele Khuen ne pu-

ISIP!

pregătirea

orânduită

de cement

de beton.

mozaic și

șipului, mer-

să examineze

șipului.

BECK

uri

utca 7.

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

școală

sese în perspectivă o politică de naționalitate de mare proporții.

Am amintit toate acestea, numai pentruca să dovedesc de tot simplu, că partidul nostru a încercat întotdeauna o soluție pacifică a chestiunii de naționalitate, și pentruca să adevăresc în același timp, că și guvernele precedente, ori de câte ori simțeau necesitatea, alegeau aceeași modalitate, pe care a ales-o și guvernul actual.

Mă mir în deosebi de atitudinea partidului kossuthist, care — după cum cei inițiați bine știu — în atingerea de partid ce a avut cu noi, în schimbul nostru de scrisori și adrese, ne-a recunoscut întotdeauna legitimitatea, ne-a recunoscut calitatea de partid chemat să reprezinte interesele poporului românesc și îndreptățit să ființeze și să se organizeze singur. (Mișcare pe băncile kossuthiste). Zic, mă mir foarte mult de atitudinea de azi a partidului kossuthist și după ce constat că pe băncile kossuthiste unii se îndoiesc...

Géza Polónyi: Da, n'avem nici o cunoștință!

T. Mihali: ...că partidul ne-ar fi socotit pe noi un partid legitim, îmi iau voie să mă refer în special la una din scrisorile ce sunt în posesiunea mea și anume la scrisoarea, care s'a datat la 22 Decembrie 1909 și care mi s'a trimis din partea lui Francisc Kossuth, în numele partidului independist 48-ist. Adresa acestei scrisori sună: „Dlul deputat Dr. Teodor Mihali, ca președintelui partidului naționalist” (Iaritate pe băncile guvernamentale. Sgomot în stânga. S'auzim! S'auzim! Președintele sună). Conținutul scrisorii e următorul (citește): „Partidul regnicolar independist 48-ist. Budapesta, 22 Decembrie 1909. Francisc Kossuth. Stimate prietene! Conform hotărârei aduse de cameră în 22 c., cei 21 membri ai comisiei pentru adresă trebuie așezăți în ședința din 28 c. Partidul independist, în ședința sa de azi, a luat hotărârea, ca comisia să fie compusă, în conformitate cu raportul numeric din cameră al partidelor, după cum urmează: 7 membri să aleagă partidul independist și 48-ist, 5 membri partidul kossuthist independist, 4 membri partidul constituțional, 3 membri stânga, 1 membru partidul popular, 1 membru partidul naționalist, 1 membru deputații croați și, în sfârșit, un membru să fie desemnat dintre deputații în afară de partide. Te rog cu toată stăruința să binevoiești a lua la cunoștință hotărârea asta a partidului independist, a aduce lucrul la cunoștința partidului de sub conducerea ta și a ne comunica aprobarea voastră binevoitoare, dimpreună cu numele deputatului pe care-l desemnați pentru acest loc în comisie, așa ca tipărirea buletinelor de votare să se poată face la timp. Cu salutări patriotice Francisc Kossuth”.

E ciudat, on. cameră, cum membri partidului kossuthist observă azi o atitudine diametral opusă, nu vor să știe de existența partidului nostru, ceiace nu e de altfel ofensător pentru noi ca personaj dar e ofensător pentru poporul nostru. Pentruca oricum s'ar privi chestiunea, noi reprezentăm aici un popor de trei milioane. (Mișcare. (Voci din dreapta: Nu-i adevărat! Sgomot.)

I. Siegescu: Noi îl reprezentăm!

T. Mihali: Dv. nu reprezintăți programul ideal al poporului românesc! (Sgomot).

Gy. Györfly: Deputați unguri, nu deputați români!

Dr. T. Mihali: E destul că, on. cameră în această chestie partidul independist ia azi o altă atitudine. Fie-mi permis să mă provoc în această privință la discursul dlui deputat contele Albert Apponyi rostit în ședința dela 4 Ianuarie 1914 (citește): On. cameră! Regret, dar nu pot să satisfac dorinței dlui prim-ministru. Punctul meu de vedere este, că în primul rând rezultatul, care se prezintă ca rezultat politic a convorbirilor și tratatelor urmate cu numiții factori, e foarte natural că nu poate să aibă urmări bune pentru forța statului unitar național maghiar. Accentuez, nu poate să aibă urmări bune și voi motiva aceasta. De altă parte, ori care ar fi rezultatul pozitiv sau negativ, însăș năzuința de a asigura pacea cu naționalitățile prin atari tratative, din punct de vedere politic o consider de o mare greșeală și în consecințele ei de o procedură incalculabil de greșită. (Adevărat. Asa-i! în stânga. Strigăte: Crimă!).

On. cameră și on. partid independist! Nu înțeleg, cum am putut ajunge până acolo...

Contele Albert Apponyi: Voi explica eu aceasta!

Dr. T. Mihali: ...să fie considerată ca o crimă acea procedură, când un guvern își împlinește datoria, atunci, în scopul apărării intereselor tuturor popoarelor țării examinează doleanțele și cerințele juste ale acestor popoare. Inchipuiți-vă numai, on. cameră, ce influință are asupra poporului nostru declarația făcută din partea partidului independist. Asta e răsunata pe care o merită acel popor, care secii de-a rândul a apărât la periferii patria, că partidul independist într'atâta desconsideră reprezentanții acestui popor și consideră ca o crimă faptul că un guvern stă cu el la vorbă? (Adevărat! Așa-i în băncile din urmă din centru). Să-mi creadă on. partid independist, că noi mai bucurăm am accepta rezolvirea chestiei fără tratativele costisitoare pentru noi.

Nu e lucru prea plăcut să tocești urcând de

atâtea ori scările de marmoră ale palatului ministerului de interne (Iaritate în stânga) atunci, când totdeauna cu acea nedumerire mergem acolo, că oare care va fi rezultatul, că oare cum va fi asigurată aci soarta poporului meu. Dar, on. cameră, când dv. considerați de crimă și greșeală faptul că un guvern își împlinește datoria, în acest caz eu nu pot decât să-mi exprim regretul și m'as bucura foarte mult dacă d. deputat ar da declarației dsale o așa explicație, încât aceea să înștească poporul nostru.

Fie convins partidul guvernamental, că eu nu o fac aceasta pentru ca să-l apăr pe d. prim-ministru; dsă nu simte nevoia apărării mele. Eu îmi explic expresiunea aceea criminală nu în înțelesul propriu, ci în înțelesul că a fost o crimă neiertată că s'a stat cu noi de vorbă, pentru că după mîntea mea naturală eu nu pot da acesteia altă explicație.

Am credința, că cele ce am spus au putut convinge pe fiecare, că guvernele de până acum și formaliter au urmat aceeaș procedură, iar dacă de o parte și de altă parte forma actuală e considerată de tradare, atunci nu înțeleg, cari pot să fie motivele cari au îndemnat mai ales partidele din opoziție să-și schimbe într'atâta părerea. (Sgomot în stânga). Pentru mine e foarte indiferent, cu care guvern sau bărbat maghiar de stat stăm în față, căci doară scopul nostru nu este să încheiem pacea cu acel guvern sau bărbat de stat, ci în interesul țării să creșăm stări pacifice durabile între popoare. (Sgomot în stânga. S'auzim!)

Bela Kun (întrerupe).

Președintele (sună): Rog pe d. deputat Bela Kun să nu turbure discuția.

Dr. T. Mihali: Eventuala presunere, că ar fi la mijloc alte interese, chiar și numai a vorbi despre aceasta o consider sub demnitatea noastră.

Aceasta a fost ceea ce am voit să spun asupra tratatelor formale. Ce privește tratativele de acum, pot spune, că acestea au început pe o bază mult mai pozitivă și au fost mult mai intense decât cele precedente, iar aceasta pentrucă a lăime, de la prilejul primelor tratative d. prim-ministru mi-a acceptat propunerea, ca a lăime să excludem interesele personale și de partid. (Vii aprobări în dreapta). Tratativele au fost reluate din punctul de vedere curat al interesului public, cu deplină obiectivitate. Din punct de vedere principiar am luat apărarea intereselor țării și ale popoarelor nemaghiare din interiorul ei. În această privință, on. cameră, de asemenea am luat în scris, după înțelegerea în partid, ac'e propoziții, cari le-am prezentat dlui prim-ministru. D. ministru preșe-

Dix teoriile lui Amăgescu.

Bomba.

De: Styx.

Cer scuzele cetitorului, — care l'a îndrăgît deja pe amicul nostru Amăgescu, — că am întârziat cu seria foiletoanelor, aproape trei săptămâni. N'a fost din vina mea și nici din aceea a simpaticului nostru prieten, ci... cum să spun, din urgia vremii schimbăcioase, care doboară la pat, — cu prilejul intrării solemne în primăvară — chiar și oameni veșnic — tineri, de talia lui Amăgescu.

Eram și noi consternați de aceasta neputincioasă răsunare a Babei Dochii, care de geaba mai încearcă să-și scuture cojoacele, căci primăvara ne zimbește deja la geamuri (A se cânta după melodia: „Când luna Maiu ne suridea prin geamuri!”) și amicul nostru s'a ridicat din patul suferinții vremelnice, cam jerpelit — ce e drept — dar destul de elastic și spiritual, ca să înțelegem, în sfârșit că am intrat în primăvară.

Cercul nostru literaro-politic (dela o vreme ne-am incurcat și în politică) începuse a se distrama, ca pânza Penelopei. Din mândra noastră ceață de odinioară, mai eram abia trei-patru, cari conveniam seara la Casină, plictisându-ne de moarte și injurând soarta nemiloasă, care ni-l opintise pe scumpul nostru prieten, atâta amar de vreme.

Aseară însă am avut noroc.

Abia ne-am sucit câte o țigaretă, ușa Casinii se deschide larg și Amăgescu intră radios, salutându-ne cu un gest larg de prietenie: „Trații, băieți!”

Cum să vă spun?

Ne-am repezit la el, ca scoși din minte, l-am îmbrățișat, l-am ridicat în slavă, în vreme-ce el ținea mâna la buzunarul paltonului, strigând cu disperare: „Lăsați-mă în pace, că-mi striviți butelia cu bere Salvator!”

Bietul, iubitul nostru Amăgescu! Slăbise puțin, dar se ținea cu demnitate și ne aducea sticle cu bere Salvator, cea dintâi rândunică a primăverii.

— Bine, prietene, vrei să bei numai singur? — îl întrebăm, cu o fină nuanță de reproș.

— Nu, băieți, am adus și pentru voi, să petrecem în seara asta. Cum știți, am legături directe cu călugării Paulani din Bavaria. Dacă vreți, vă aduc, pe poimâne, un vagon!

Și la un gest al lui, servitorul umplu masa cu sticle.

— Ehe! băieți, rău am mai fost eu bolnav, în săptămânile astea... Am avut niște călduri, viziuni... așa ceva n'am mai îndurat, de când am scăpat din legiunea străină, în pustietatea Libiei... Acolo, unde Ercul a furat merele Hesperidelor..

Tăceam cu toții, căci vedeam că Amăgescu e bucuros de vorbă.

— Nu ne-ai povestit de asta, observă unul, cu sfială.

— Ce vrei, mă! — izbucni el cu furie. De asta îți arde ție acum? Dar nu vezi câte chestii se îngrămădesc asupra noastră? Eșuarea tratatelor cu Tisza; manevrele amenințătoare din Rusia — ați cetit numărul ultim din „Militerische Rundschau”? — Bobrinsky... atentatul de la Dobrițin...

— A, da...

— Sunt tot chestiuni, asupra cărora nu v'a lămurit nimeni, căci — orice ce s'ar zice — dacă nu sunt eu între voi, vă puteți duce dracului... Dar azi sunt obosit; aștept un răspuns telegrafic din Kiev... las chestiile celealalte și mă opresc la o amintire, în legătură cu atentatul din Dobrițin.

— Bombele! M'am stricat de răs, când ziarele ungurești puneau vina pe noi — Românii din Ungaria și bombele — și m'am indignat, când voi ați venit să protestați împotriva acestei acuze. Da, degeaba zimbești — zise el privind-mă ironic — și tu ai scris un articol în acest senz; ti-am cunoscut stîlul.

Încercai să protestez, dar el mă opri, cu un gest poruncitor:

— Să tac! Sunteți niște lași! Cine își poate face idee de gradul de civilizație al unui neam, până ajunge la bombe? Cine ar îndrăzni să pună măcar mâna pe una? Unde ați, în întreg nea-

dinte a răspuns și întreg cursul tratatelor l'a adus la cunoștință onor. cameră cu atâta precizie, atâta loialitate și sinceritate, încât eu care am fost membru al comisiunii care a tratat, numai atât pot constata, că răspunsul dlui prim-ministru învederează pe deplin starea de fapt și eu numai de aceea am luat cuvântul, ca să se poată orienta onor. cameră și asupra pașilor făcuți din partea noastră, ca să se vadă icoana întreagă și fidelă. În această privință îmi cer voie, onor. cameră, să cetesc acele propoziții, cari noi ne-am luat îndrăzneala să le prezentăm dlui ministru președinte. (S'auzim! Ceteste):

„1. Conform principiului libertății instrucțiunii să se recunoască dreptul și să se dea posibilitatea prin instituții, ca poporul român în toate fazele instrucțiunii publice să se poată cultiva în limba proprie, atât în școlile de stat, fundamentale și comunale, ca și în cele confesionale.

2. Pentru realizarea libertății religioase și egalității confesionale de drept, să se asigure și să se respecte autonomia bisericii gr. or. atât pe teren bisericesc și școlar, cât și în afacerile fundamentale și interne și să înfăptuiască și autonomia bisericii gr. catolice. Să se execute art. XX de lege din 1848. Statul să pună la dispoziția ambelor biserici române în proporție cu sumele date celorlalte biserici, ajutoare pentru scopuri bisericești și școlare.

Parohiile românești încorporate la episcopia de Hajdudorog, să se reincorporeze la mitropolia română gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

Rezolvirea acestor chestiuni se va face pe baza înțelegerii dintre capii bisericilor respective.

3. Să se asigure libertatea presei și să înceteze persecutarea pentru motive politice, a produselor presei românești.

4. Pentru susținerea și dezvoltarea caracterului de rasă și etnic al poporului român, precum și pentru posibilitatea propășirii sociale să se recunoască dreptul de convenire și întrunire liberă.

5. Să se recunoască libertatea de organizație și acțiune a partidului național român, și să înceteze acele dispoziții administrative, cari împiedecă libertatea de organizație și acțiune a partidului.

6. În părțile locuite în mase compacte de Români să se administreze în limba românească și să se introducă în acele ținuturi și în viața administrativă pe cale instituțională limba românească.

7. Unde Românii locuiesc în mase compacte, să se introducă limba românească pe cale instituțională la tribunale și judecătorii, să se pri-

mească petițiunile și actele românești, protocolul cu Românii să se ia românește și hotărârile judiciare să se emită în această limbă. Emisiunile judecătorilor superioare de asemenea să se dea în traducere românească autentică.

8. Statul să împărtășească ținuturile românești cu acel sprijin economic, care îl primesc și celelalte ținuturi și să dea tuturor instituțiilor românești ajutor proporțional cu acel care-l primesc celelalte instituții neromânești. Să creeze în părțile locuite în mase compacte de Români școli economice, industriale și comerciale cu limba de propunere românească și să ajutoreze cu bunăvoință toate instituțiile românești similare, precum și diferitele străduințe economice.

9. Statul să înceteze acțiunea de colonizare îndreptată contra Românilor și proprietățile erariale să le vândă succesiv agricultorilor din acele locuri. Pădurile erariale să fie administrate nu numai din interes economic ci și social. Să se creeze instituții de stat corespunzătoare în părțile locuite de Români și mai ales să se ia în seamă interesul economic al acestora.

10. Pentru participarea Românilor la activitatea administrativă și judiciară a statului, precum și pentru validarea principiului, ca poporul român să fie administrat de fii eiși din sânul său, să se asigure pe cale instituțională, ca atât pe teren administrativ cât și judiciar, mai de parte în funcțiunile de stat, în părțile locuite în mase compacte de Români, să se numească funcționari români și în lipsa acestora numai de aceia, cari vor dovedi în fața unei comisii trimisă în scopul acesta, că posedă limba românească în grai viu și scris. (Mișcare la stânga. Să auzim!)

11. Să se asigure în mod permanent afirmarea politică a națiunii române, precum și influența ei.

Ținând această țintă înaintea ochilor, să se facă și reforma electorală. Partidul național român a adoptat baza sufragiului universal, secret și exerciabil după comune. Intru cât însă acest postulat nu se poate realiza în împrejurările politice date, să se facă o reformă electorală care în privința dreptului electoral, a procedurii electorale, a împărțirii circumscripțiilor și a judecării asupra alegătorilor să contină astfel de dispoziții cari să asigure în mod convenit și permanent că din deputații trimisi în camera Ungariei a 6-a parte să fie Români. (Mișcare pe băncile din stânga.)

On. cameră! Am motivat în mod amănunțit acest punct de vedere principiar al nostru prin exemple practice și concrete am năzuit să ni-l clarificăm și am făcut tot posibilul pentru anulara divergențelor ce există între punctul no-

stru de vedere și între cel al dlui prim ministru; e însă regretabil, că aceasta n'a reușit. Cine compară aceste puncte ale noastre cu declarațiile dlui prim ministru făcute aici în cameră, ușor se poate convinge, că între noi și d. prim ministru nu s'a făcut nici o înțelegere, iar dacă totuși d. prim ministru a făcut declarații referitoare la promovarea intereselor culturale și economice ale popoarelor nemaghiare din țară, în tot cazul noi le luăm acestea cu mulțumire și bucurie la cunoștință, mai ales fiindcă acest fapt influențează în mod binefăcător nu numai asupra poporului nostru, a Românilor, ci asupra tuturor naționalităților din țară, deoarece noi totdeauna am stat pe punctul de vedere că în baza egalității îndreptățiri toate naționalitățile să fie tratate la fel. Divergența ce există între punctul nostru de vedere și între cel al dlui prim ministru, explică presupunerea pe care comitetul partidului național român a adus-o și a primit-o în ședința dela 17 a lunei trecute, iar fiindcă așa vrea ca on. cameră să cunoască această declarație, așa cum ea s'a făcut, îmi permit să cetesc această rezoluțiune nevotată în unanimitate:

(Aici oratorul dă citire cunoscuței Rezoluții dela 17 Februarie n. a comitetului nostru național.)

On. cameră! E evidentă divergența ce există între punctul de vedere principiar al partidului nostru și între cel al dlui prim ministru. Cu toate acestea mai ales din băncile opoziționale și din partea on. colegi opoziționali în continuu ni se aduce acuza (Sgomot în stânga. S'auzim! S'auzim! în dreapta) că în această chestie s'a făcut înțelegere secretă, pact secret. (S'auzim! S'auzim în dreapta). Eu sunt de credință, că atari acuze lipsite de ori ce temei strică numai chestiei și ideii păcii în viitor (Aprobări.)

Această chestiune, onor. cameră, astfel se prezintă astăzi, că toți politicienii și bărbații de stat maghiari, precum și toate partidele politice ar avea cea dintâi și cea mai sfântă datorință să constate odată hotărât: oare poporul maghiar și românimea au interese comune și dacă acestea le-au stabilit, atunci să tragă consecvențele. Dar să se stabilească numai în principiu că sunt interese comune și să nu se tragă consecvențele, ori să nu se facă nimic nici pe cale oficială nici culturală, ca să progreseze în toată privința interesele culturale și economice ale tuturor naționalităților nemaghiare din țară — cred că e un joc politic frivol.

Doar noi nu dorim să rezolvăm chestiunea de naționalitate în contra maghiarilor și în detrimentul țării, ci împreună cu Maghiarii spre promovarea intereselor și întărirea țării. (Aprobări la dreapta și mijloc). În această privință

mul românesc, un suflet entuziast, care să opereze cu astfel de mijloace radicale?

— Nu e nimeni — observă unul.

— Și totuși e — zice Amăgescu, cu ochi scânteietori.

— Cine?

El se ridică majestos, ca statuia lui Joie de Fidiș și spune respicat:

— Eu!

— Da — urmă el, după o pauză, în care remarcă spaima și entuziasmul nostru — eu aș putea să operez și cu bombe, căci am mai fost incurcat în daraveruri de astea. Cât am fost bolnav, îmi aminteam de zilele petrecute la Geneva, când aparțineam societății nihiliste „Cap de moarte”... Câte bombe n'am făurit atunci! Revedeam, în gândul meu, arsenalul nostru subteran, praful de pușcă, piroanele de fier... topitoarele, în cari se făuriau mingele acele de oțel, ce aveau să imprăstie în jurul lor moartea răsunătoare... și pe Ana Ivanovna...

— Cine?

— Ana Ivanovna, o studentă drăguță, revoluționară fanatică, din Odessa. — Și cum mă frământam cu gândul, că numai eu aș fi putut săvârși atentatul dela Dobrițin, m'am pomenit obsedat de mania perzeștii. Mi-am pus revolverul pe noptieră și când m'am pomenit cu polițaiul, — care venise probabil să incaseze restul de dare — am pus mâna pe revolver și am răcnit odată, din fundul plămânilor:

— Afară, ticălosule!

N'aveți idee, cum a rupt-o la fugă nenorocitul, de-i sfărâiau călcăiele!

Am râs și eu, pe urmă, de spaima lui și de alucinația mea.

Dar Icoana Anei Ivanovna îmi răsăria mereu în minte... cu ochii ei scânteietori de inteligență... cu gropitele din colțul obrăjilor... cu temperamentul ei aprins... Ce să vă spun? Voi n'aveți nici un strop din sângele fierbinte al acestei revoluționare inteligente... Ce vă curge vouă prin vine, mă? Limonadă! Apă chioară! Sunteți un neam de iloți!

— Ca să nu lungesc vorba, căci răgușala nu mă mai slăbește, cercul universitarilor nihilști din Geneva, hotărîse moartea ministrului de justiție al Rusiei, Theodorow, ori Theofilow, nu-mi mai amintesc bine cum se numea, dar pot servi și cu numele, căci îl am notat în carnetul de acasă... Nihilistii îi purtau o ură de moarte, căci urgisitul ministru strivea cu mână de fier toate mizuințele de emancipare. Venia tocmai în orașul nostru, știam și trenul, cu care va sosi, și aveam mandatul dela centrala „Cap de moarte”, să-i facem vânt. Ne-am întrunit și am tras sorti. Eu mă oferisem să isprăvesc singur cu Theodorow-ul lor, căci, pe vremea aceea, nu țineam la viață... Vă aduceți doar a-minte, faptul s'a întâmplat după dragostea mea cu Mia, și puțin îmi mai păsa, dacă trăiesc ori mă duc dracului de pomană, p'aci'ncolo...

Soarta a căzut pe Ana Ivanovna. S'o fi văzut, măi băeți, cum a sărit ca o căprioară, ne-a luat de după cap și ne-a sărutat pe toți, de bucurie.

— Ano Ivanovna, i-am zis eu, oprind-o în brațele mele, dă-mi voe, să te înlocuiesc.

— Nu se poate — a răspuns ea — soarta a hotărît și noi suntem mici jucării în mâna ei. Trebuie s'o ascultăm!

În seara aceea am discutat mult împreună și, după multe rugăminți, mi-a permis să așist și eu la atentat, impunându-mi să nu mă amestec în nimic. În ziua atentatului am întâlnit-o la o berărie și i-am cerut încă odată voie, să o înlocuiesc.

— Ea râdea cu poftă, arătându-mi două mici bombe, ce le avea ascunse în geantă.

— Nu se poate, domnule Amăgescu, eu mă țin de vorba. Și, pe urmă și mie mi-e binevenită moartea.

— Se poate, Ano Ivanovna? Ai și d-ta vr'o dragoste nenorocită?

— Da, zise ea, privindu-mă fix.

— Și nu s'ar putea să-mi spui și mie, cine e fericitul, înainte de a ne despărți.

Ea zimbă dulce, cu un aer de nepăsare.

Pe urmă adause:

— Treci la cinci ore pe strada, ce duce la gară. Trenul sosește la cinci și jumătate.

Când am întâlnit-o mi-a întins un plic și m'a rugat să nu-l cetesc, decât la gară.

Apoi ne-am despărțit și ea m'a strâns ușor

am ferma convingere, că trebuie numai bună-voință și încredere reciprocă, ca să ajungem aceste două scopuri însemnate, sfinte. Dacă se potrivește undeva și se poate aplica proverbul latin „Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur”, atunci numai în cazul de față s'ar putea. (Aprobări la mijloc). Și noi nu facem alta, decât că ne nizuim să creem în spirit constituțional și luptând cu mijloace legale, o armonie pentru asigurarea existenței naționale a poporului român — între aceste interese și cerințele necondiționate ale integrității teritoriale a statului maghiar și suveranitatea politică. (Aprobări la dreapta).

Eu cred că, când e vorba de rezolvirea unor chestiuni reale și practice, nu trebuie să pierdem multă vreme cu concepțiile teoretice, pentru că vremea trece și se poate că în viitor vor urma evenimente istorice, cari pe noi ne vor afla și atunci divizați în astfel de stare de regretat. Dacă ar veni aceasta, vă asigur st. deputați, că răspunderea nu cade pe noi, ci pe st. politicieni maghiari. (Sgomot la stânga).

Géza Polónyi: Aci amenință! (Sgomot la stânga).

Președintele: Rog pe deputatul Béla Kun să nu-l conturbe pe orator.

Dr. Teodor Mihali: Noi am făcut tot ce ne-a stat în putință și vom face și în viitor pentru crearea și realizarea păcii, dar așteptăm bunăvoința nu numai dela partidele politice, ci și dela societatea maghiară, să nu aducă în decursul tratativelor de pace astfel de acuze, cari însălbătăcesc situația. (Așa-i! Adevărat! — la mijloc). Pentru că în cele din urmă așa a voit și dispus Dumnezeu, ca să trăim și să murim aici și noi nu contra intereselor maghiare și nu în detrimentul statului maghiar, cum am zis și mai înainte, ci pentru progresul și întărirea statului maghiar vrem să creăm cea înțelegere frățească și pașnică, de care țara mai ales în împrejurările politice actuale, are mare trebuință. (Aprobări la dreapta).

On, cameră! Dați-mi voie să fac reflexii, în câteva cuvinte, la discursul și proiectul de rezoluție de ieri ale colegului Elemér Jakabffy.

Am tot respectul pentru declarația st. coleg, că trebuie îndemnat guvernul să promoveze interesele culturale și economice ale tuturor naționalităților din țară. Dar noi avem convingerea fermă, on, cameră, că până când nu vom avea instituții politice pentru asigurarea intereselor și până când prin instituțiile noastre po-

de mână. „Adio, prietene”, mi-a zis și m'a sărutat de trei ori, în mijlocul străzii.

Cum îmi tremurau mâinile, când am desfăcut plicul! Erau două cuvinte — trei „Te iubesc! Adio!”

M'am ridicat dela masa mea de pe peron și am vrut să dau navală, să o ridic în brate, și să mor alături de ea! Nu poate minti nimeni în gura morții — rusoaica asta spunea adevărul. Dar ea mă opri, cu un gest, amintindu-mi de cuvântul dat.

Nu mă mai gândeam la Mia, nici la publicul, ce se înghesuia la intrări, fără să știe, ce primejdie îl amenință.

Trenul așteptat sosi, cu mare larmă. Recunoscuți pe ministru și văzui, cum Ana Ivanovna, se strecoară ca o tigroaică în apropierea lui.

O clipă... și mă repezii și eu într'acolo! N'am mai avut răgaz să aud detunătură; am rămas, pe un moment orbit de o lumină intensă, apoi m'am rostogolit, plin de sânge, printre celelalte victime.

— Nici azi nu-mi pot da seama, cum am scăpat de urmărirea poliției, cu toate că vino-văția mea era mai vădită, ca a altor tovarăși de idei, cari au fost târați apoi în fața tribunalelor și înfundați în ocele Siberiei.

Am zăcut luni de-arândul într'un spital, fără să mă plăny. stăpânit de un singur gând, ce mă strivia: Ana Ivanovna murise. Murise, ce e drept, și Theofilow — dar ce are a face moartea acestui asupritor barbar cu aceea a scumpei mele martire!

Inghitirăm cele din urmă resturi de bere și ne împrăștiarăm, în cea mai solemnă tăcere.

Și în noaptea aceea, am visat cu Ana Ivanovna...

litice nu va fi asigurată afirmarea politică a naționalităților, până atunci aceea nu poate fi o deslegare. Pentru că poate fi astăzi un guvern binevoitor, care într'adevăr să sprijinească interesele culturale și economice spre mulțumirea naționalităților, însă neavând garanții politice, poate veni un alt guvern, care să urmeze cu totul altă politică. Lăsând la o parte acestea, ar fi loial și demn ca naționalitățile din țară, cari formează jumătate din întreaga populație și cari au păzit și păzesc țara la periferiile cele mai expuse, să exercite drepturile cari li se cuvin, în proporție cu situația numerică și progresa culturale și economice.

Eu, on, cameră, am convingerea, că fericirea țării și dezvoltarea ei în senz democratic, sunt absolut imposibile, până când nenorocita chestiune de naționalitate nu va fi rezolvită.

Am văzut doar și în trecut apropiat, când guvernul coaliționist a venit cu marșrută legalizată, că trebuie să introducă sufragiul universal — dar nu l'a introdus, nu l'a făcut. Și pentru ce? Pentru că nu a fost rezolvită chestiunea de naționalitate, s'a temut de un pericol din partea naționalităților. Guvernul de acum de asemenea a făcut o lege electorală reacționară.

S. Bakonyi: Asta-i adevărat, dar nu ați luptat împotriva ei. (Contraziceri).

Dr. T. Mihali: A făcut-o așa, pentru că a temut supremația maghiară, nu a rezolvit chestiunea de naționalitate, s'a temut de un pericol din partea naționalităților, care din nou a ieșit la suprafață cu atât mai vătos, că s'a ridicat cauza din partea opoziției, că noi am fi fost privilegiați cu noua lege electorală, deși cum s'a adevărat, vom avea 20—22 de circumscripții, în loc de 43. (Miscare).

L. Hollós: Deja o știu!

Contele Tisza: Am spus-o și eu!

Contele Apponyi: Să auzim, să auzim!

Președintele: Rog pe d. deputat Béla Kun să nu-l conturbe pe orator.

Dr. T. Mihali: În ceea ce privește proiectul de rezoluție al antevorbitorului meu, aș contribui și eu la acela, dacă s'ar fi exprimat mai clar, ce înțelege sub stat maghiar unitar. Dacă sub stat maghiar unitar înțelege, că toate naționalitățile din acest stat pe ori ce cale: ori cu buna ori cu puterea să se contopească în rassa maghiară (Miscare), despre o astfel de unitate nu se poate vorbi.

Dacă sub unitate se înțelege unitate de limbă, ceea ce e utopie, care însă vreau s'o introduc, atunci noi nu primim această idee, — deoarece natural că nu voim să ne sinucidem — pentru că vrem să trăim și să ne dezvoltăm în această țară așa cum stăm între hotare. Dar ceea ce ne-a dat Dumnezeu: conștiința națională, individualitate națională, alipirea la religieune, acestea le păzim, nu putem renunța la ele și ori cum s'ar s'îi să conducă politica în Ungaria în această direcție, vor lucra nu numai contra intereselor popoarelor nemaghiare, ci și contra însuș poporului maghiar, pentru că sunt convins că sovînismul e în contra intereselor poporului maghiar.

S. Bakonyi: Dar și sovînismul d'oastră!

Géza Polónyi: Și sovînismul românesc!

Dr. T. Mihali: Binevoiti a-mi permite acum, ca în numele partidului meu și față de proiectul de rezoluție prezentat de colegul Elemér Jakabffy, să prezint un proiect de rezoluție deosebit. Acesta e următorul:

„Proiect de rezoluție. — După ce sistemul de guvernament susținut în timpul celor din urmă patru decenii, are credința fatală că Ungaria numai astfel poate dăinui, dacă toate naționalitățile contopindu-se în rassa maghiară vor forma o națiune unitară compactă în limbă și simțeminte de rassă — e în contradicție cu istoria milenară a acelei Ungarii, pe care însuș întemeietorul și primul ei rege Sfântul Ștefan a recunoscut-o de țară poliglotă, și ca atare a ținut piept în decurs de o mie de ani tuturor războierilor interne și externe, dând dovadă neîndoloasă, că într'adevăr nu a fost avizată la nici un fel de garanție artificială pentru existență și mai puțin chiar la astfel de garanții contrare scopului, cum e încercarea de a contopi rasele artificiale, care are un singur rezultat, adică cea desbinare, care împarte popoarele de sub coroana Sfântului Ștefan în două tabere inamice: guvernul să fie îndrumat să inaugureze deschis și fără nici o rezervă chiar în interesul consolidării interne a țării, o politică de stat care să armonizeze condițiile de

unitate politică a țării, cu condițiile de viață națională a popoarelor ei”.

Rog să fie primit proiectul meu de rezoluție.

Răspunsul contelui Tisza.

Contele Tisza: On, cameră!

Nu am intențiunea să mă ocup, în stadiul actual al dezbaterii cu meritul chestiei dela ordinea de zi. Îmi rezerv dreptul, să iau cuvântul mai târziu. Împlinesc însă o datorie dacă voi întregi discursul dlui antevorbitor prin unele lămuriri. Voi face aceasta condus exclusiv de străduința, ca opinia publică să fie deplin în clar cu toate amănuntele acestei chestii. (Aprobări vii în dreapta). După fiecare convorbire avută, mi-am rezumat la sfârșit, în scris, punctul meu de vedere și l-am dat domnilor respectivi, pentru ca să evit orice neînțelegere.

Cred a face un serviciu pentru deplina limpezire și pentru judecarea corectă a chestiei, dacă voi ceti răspunsul, care l-am dat în April, anul trecut, la promemoriul, care mi l-au prezentat dñii deputați și care a fost cetit mai înainte de către dñul deputat. Ca o reasumare a acelor convorbiri — pe atunci nu eram încă în situație responsabilă, și astfel am rezumat numai punctul meu de vedere individual — am fixat punctul meu de vedere în următoarele (cetește):

„Ad 1. Legea garantează Românilor deplină libertate pentru ridicarea de școli populare și medii cu limba de instrucțiune românească, iar statul îi va sprijini în exercitarea acestor drepturi a lor cu considerabile jertfe materiale (congrua profesorilor și a învățătorilor.) Instrucțiunea universitară trebuie să fie însă de stat și unitară, iar limba de propunere la universitate poate fi iarăș numai ca a instrucției de stat, numai cea maghiară. După stabilirea unor relații deplin bune voi admite cu plăcere ca atât la universități cât și în școlile medii cu limba de instrucțiune maghiară, limbile nemaghiare ale țării să fie instruate mai intens decât până acum, iar copiii cu buze nemaghiare cari cercetează școlile cu limba de instrucțiune maghiară să primească o instrucțiune în religie în limba lor prin cateheți sau profesori de religie proprii.

Ad 2. Autonomia bisericii românești greco-orientale, garantată prin lege, dorește să o respecte fiecare, iar dacă s'au ivit unele doleanțe concrete în privința aceasta, remediarea lor în baza legii, a dreptului și a bunăvoinței nu poate întâmpina dificultăți. Aceste sunt chestii administrative concrete, cari trebuie examinate din caz în caz. Din punct de vedere al statului nu există dificultăți ca deodată cu autonomia bisericii romano-catolice, biserica românească greco-catolică să primească o autonomie osebbită. Articolul de lege XX din 1848 nu dispune sprijinirea bisericilor după o cheie unitară ci numai în măsura cerințelor juste. În baza aceasta se aplică gradat legea privitor la toate confesiunile și în baza aceasta se urcă treptat sprijinul de stat pentru biserica română greco-orientală. Eu doresc foarte mult progresarea mai departe pe acest teren, așa de pildă în chestia cvinevenalelor preoților cu calificative inferioară, dar în tot cazul aceasta lărgire depinde dela gradul dispoziției și a încrederei reciproce. Episcopia de Hajdudorogh a fost înființată cu scopuri curat defensive. Nime nu intenționează maghiarizarea parohiilor românești, iar dacă eventual au fost încorporate la episcopie și parohii românești, împotriva retrocedării acestora nu se poate ridica nici o obiecțiune. (Miscare în stânga.) Chestia aceasta trebuie rezolvită în baza unei examinări făcută cu multă griji iar apartinerea singuraticelor parohii se poate stabili numai după o cumpănire obiectivă a tuturor circumstanțelor aparținătoare. E însă o condiție inomisibilă ca agitațiunea ce se face acum trebuie să încete, căci manifestările poporatiune, inspirate de aceasta agitație nu pot fi luate în considerare. (Aprobări în dreapta). De sine înțeles, că toate aceste probleme trebuie să se rezolve în baza tratativelor urmate cu forurile bisericesti competente.

Ad 3. În Ungaria pe terenul presei stăpânește aproape o desfrânare nelimitată. Indată ce va fi restabilit raportul bun, iar presa românească

ile de viață
u de rezolu-
telui Tisza.

in stadiul ac-
iei dela ordi-
iau cuvântul
rie dacă voi
r prin unele
i exclusiv de
deplin în clar
iii. (Aprobări
orbire avută,
punctul meu
spectivi, pen-

deplina lim-
ă a chestiei,
dat în April,
mi l-au pret-
cetit mai
reasurare a
eram încă în
rezumat nul-
al — am fixat
ele (ceteste):

ănilor deplină
i populare și
mănească, iar
acestora drep-
te materiale
ilor.) Instruc-
de stat și uni-
versitate
a instrucții
După stabili-
dmite cu plă-
n școlile medi-
ă, limbile ne-
mai intens de-
nemaghiare
e instrucțiune
une în religie
fesori de reli-

mănești greco-
este să o res-
nele doleanțe
ediarea lor în
inței nu poate
chestii admini-
examinată din
al statului nu
autonomia bi-
românească
onomie ose-
48 nu dispune
ească unitară ci
baza aceasta
a toate confe-
treptat spri-
a greco-orien-
asarea mai de-
ia în chestia
lificație infe-
ărgire depinde
erei reciproce.
infiintată cu
intentionează
ști, iar dacă
iscopie și pa-
dării acestora
e. (Mișcare în
rezolvită în
multă griji iar
se poate sta-
tivă a tuturor
însă o condi-
se face acum
ile poporații
nu pot fi luate
apta). De sine
trebuie să se
ate cu forurile

șesei stăpâ-
tată. Indată ce
resa române-

scă va înceta să agite împotriva unității statu-
lui și împotriva păcii între naționalități (!),
vor înceta de sine înțeles și toate procesele de
presă.

Ad 4 și 5. Noi toți dorim o normare legisla-
tivă, liberală a dreptului de întrunire. După pă-
rerea mea, noi nu-i permis să împiedecăm pe
cetățenii aparținători unei rase nemaghiare nici
prin lege și nici câtă vreme aceasta nu-i creată,
pe cale administrativă, ca ei să se grupeze pe
bază națională, fără scopuri contra statului sau
contra legilor.

Aceasta are valoare și pentru formarea par-
tidelor politice. După convingerea mea ferma,
menținerea unui partid român osebuit nu numai
că e superfluă după ce vor înceta divergențele
politice existente, ci, provocând deja existența
unui astfel de partid neîncredere, e păgubitoare,
ba chiar periculoasă din punct de vedere al apă-
rării accentuate a intereselor Românilor și pen-
tru cultivarea înțelegerii reciproce. Aceasta-i o
chestie de oportunitate, asupra căreia au să ho-
tărăscă înșiși Românii. Dreptul lor de a se or-
ganiza într'un partid aparte, după părerea mea,
trebuie recunoscut (Aprobări în dreapta.)

Ad 6 și 7. Pe terenul administrativ și ju-
stițiar, nu pot fi depășite cadrele fixate azi încă
de lege. Astfel limba tuturor judecătorilor re-
gești e cea ungurească, și tot așa privitor la lim-
ba administrativă acordă un teren pentru limbile
nemaghiare numai dispozițiile privitoare la lim-
ba proceselor verbale și de interogare.

Nu numai caracterul unitar al statului ci și
considerații obiective pretind ca limba admini-
strației să fie cea ungurească. E corect și e de
dorit însă, nu numai din punct de vedere al
unei administrații bune, ci și în interesul po-
porelor nemaghiare, ca organele administra-
tive, cari sunt în atingere cu poporul să cu-
noască cel puțin una din limbile întrebunțate în
ținuturile respective, iar actele oficiale trimise
interesatilor, cari nu vorbesc ungurește, să li
se explice în limba lor, cum de pildă și dispune
aceasta de fapt, în aceasta sferă, procedura
penală. Afară de aceasta s'ar putea da o ordi-
nă, fără nici o teamă, prin care privitor la u-
nele chestii de amănunte cum de pildă la primi-
rea documentelor alăturate la petiții, publicul
să fie cruțat de vexațiuni superflue.

Ad 8. Statul dorește să dea un sprijin eco-
nomic egal pe toate terenurile, și într'u cât atitu-
dinea Românilor nu dă nici un motiv de neîn-
credere, desigur e aplicat să sprijinească școlile
economice, industriale și comerciale, precum și
străduințele economice ale Românilor.

Ad 9. Proprietățile de pământ cari se aflau
până acum în mâni ungurești trec rapid în mâ-
nile Românilor. Dacă prin urmare, acțiunea de
colonizare maghiară se străduiește ca proprie-
tățile de pământ, cari sunt de vânzare, cel pu-
țin în parte să ajungă în mâinile cumpărătorilor
unguri, aceasta nu e maghiarizare, nu e respin-
gerea Românilor, ci din contră se face un servi-
ciu marelui interes de echilibru între diferitele
rase de popoare.

În aceasta nu poate găsi nime un gravamen
sau un atac. Colonizarea ar fi agresivă dacă
pământul ar fi câștigat dela Români și s'ar da
Ungurilor, aceasta însă nu se întâmplă și de si-
gur nu se va întâmpla nici în viitor.

Administrarea pădurilor se face în întreagă
țara, în baza unor principii egale, fără nici o
considerație față de vre-o naționalitate. E de
dorit ca interesele silviculturii să fie aduse în
conglăsurire cu interesele economilor mici, cari
locuiesc în ținuturile respective. Dorința după
investiri de stat și o promovare mai efectivă a
intereselor economice din acele ținuturi, în cari
locuiesc Români, desigur se va realiza deplin
îndată ce vor dispărea motivele neîncrederei poli-
tice.

Ad 10. Noi nu putem face la complinirea funcții-
nilor o deosebire între Maghiari și cetățenii cu

buze nemaghiare. Dar e de dorit ca a) intelec-
tualii români să ia parte la complinirea funcții-
nilor publice într'un raport corăspunzător nu-
mărului și valorii lor; b) ca funcționarii cari
vin în atingere cu poporul să cunoască limba
acestui, ca poporul să se poată înțelege cu
funcționarii săi fără ajutorul unui talmaciu. (A-
probări vii în dreapta și în centru.)

Pentruca să putem atinge aceasta țintă, de
mare importanță și din punctul de vedere al po-
porului românesc, înainte de toate e inomisibil,
ca să încete atitudinea neîncredătoare, refuză-
toare și ostilă a celei mai mari părți a intelectuali-
lor români, iar ca guvernul și maghiarimea să
nu vadă dușmani în ei sau și numai contrari.
Dacă va înceta aceasta, Românii se vor putea
valida mai intens în funcțiunile publice; imi-
nenta statificare a administrației, precum și in-
struarea limbilor nemaghiare în școlile medii
ungurești vor face să dăspară și cele din urmă
dificultăți.

Ad 11. Legea electorală îi tratează pe toți
cetățenii țării după aceeași măsură, fără deose-
bire de naționalitate și le asigură Românilor
dreptul electoral într'un grad corăspunzător
proporției lor de puteri. În urma deosebirii ce
rezultă din proporția puterilor economice și mai
cu seamă culturale aceasta măsură azi încă nu
congruează cu proporția numerică dintre popoa-
re. Ea se va îmbunătăți însă automat, când mul-
țimea Românilor va atinge gradul mijlociu de
cultură. Românii dovedesc deja acum, mai
cu seamă în Ardeal, progrese înaintate pe te-
renul validității politice și ei vor forma în mul-
te circumscriptii majoritatea alegătorilor.

Aci notez, că privitor la acest din urmă punct
mă aflu pe atunci în rătăcire. În acel timp —
era în April — încă nu puteam avea o privire
îndestulătoare asupra esoperării legii electorale
în privința aceasta și a rezultatelor ei, cari —
după cum o știm acum deja cu toții și după
cum am fost în situație astă toamnă să-i fac
atenți pe domnii respectivi — de fapt au limitat
și mai mult validitatea momentană a Români-
lor, decum credeam în anul trecut, așa că de o
înainteare progresată a Românilor mai cu seamă
în Ardeal nu poate fi vorba. Făcând o parale-
lă între aceste observări ale mele făcute în
April la începutul tratativelor și între cele cari
le-am cetit în cursul răspunsului meu dat la in-
terpeleție, putem constata două lucruri. Întâi că
încă atunci am stabilit și am precizat cele mai
principale puncte de vedere principiare, în ju-
rul cărora s'au învârtit schimbul de vederi, și
că între primul și al doilea act nu e nici o aba-
tere esențială. A doua oră, că domnii cari ur-
mează schimbul de vederi cu mine din însărci-
narea partidului național român, au fost în clar
încă în primăvara anului 1913 asupra cadrelor
concepției mele și ce pot spera dela mine. Că
cu toate acestea ei au căutat înțelegerea cu to-
meinicie adâncă, dovedește în tot cazul mode-
rarea punctului lor de vedere, ceea ce trebuie să
constatăm cu oarecare bucurie și mulțămire.
(Așa e! în stânga). Regret foarte mult că dom-
ni nu au mers și mai departe, că nu ne-a succes
să eliminăm deplin divergențele adânci, cari
încă mai există și azi între noi. Dar pot con-
stata cu mulțămire, că aceste divergente au slă-
bit și a urmat o apropiere, că direcția națio-
nalistă română și-a moderat punctul de vedere,
că astăzi nu mai e atât de fără speranțe pro-
blema, în ce chip vom aduce în conglăsurire do-
rințele și străduințele lor cu exigentele politice
naționale maghiare. (Aprobări vii în dreapta).
Aceasta, cred eu, ne poate satisface.

Domnul deputat a spus, că dacă am recunoscut
comunitatea de interese să tragem și consecin-
țele din aceasta. Eu cred că noi ne străduim
în chip cinstit să tragem aceste consecințe. În-
trebarea e numai ce înțelege unul și ce celălalt
sub aceste consecințe. Domnul deputat prote-

stează împotriva, ca noi, fie cu mijloace bune,
fie cu mijloace mai puțin bune, am voi să-i con-
topim într'o unitate limbistică, într'un unic senti-
ment de limbă și rasă. Eu cred că nime n'o do-
rește aceasta. (Voci în dreapta și în stânga: A-
ceasta n'o dorește nimeni!) Constat cu bucurie
că aceasta, fără nici o deosebire de partid, n'o
dorește nimeni. Dar între concepția aceasta și
statul poliglot ungar mai există încă un drum
mijlociu: națiunea politică ungară unitară.

În acest punct de vedere trebuie să ne întâl-
nim, căci aci pot găsi domnii deputați acele exi-
gențe ale dezvoltării economice, culturale, lim-
bistice și etnografice, cari ei le pretind cu drept.
(Aprobări în dreapta.) Domnul deputat a spus
mai departe, că nu e suficient numai sprijinul
cultural și economic, ci e necesară încă validi-
tatea politică și garantarea ei. Aceasta validi-
tate politică o putem găsi în egala îndreptățire,
care îmbracă cu drepturi egale pe toți cetățenii
țării fără deosebire de limbă, rasă și origina. (A-
probări în dreapta.) Iar garanțiile le avem, adu-
când ei dorințele lor juste în conglăsurire cu na-
țiunea politică ungară unitară și cu condițiile de
existență ale statului ungar, creat de națiunea
unitară ungară. (Aprobări vii în dreapta.)

Pe acest teren trebuie să ne întâlnim. Pe
acest teren așteptăm dela domni deputați că în
interesul poporului lor nu vor întârzia, să tragă
o punte peste abisul ce ne desparte încă. (Apro-
bări vii și îndelungate în dreapta.)

Audiența contelui Tisza.

Ni se telegrafiază din Viena: Conte Ște-
fan Tisza, primul ministru ungar, s'a înfățișat
azi la Hofburg, unde monarhul l-a primit în
audiență la orele 11 fără un sfert. Primul mi-
nistru a raportat despre evenimentele politice
din urmă, despre votarea proiectelor reformei
curții cu jurați și reformei legii de presă, pre-
cum și despre terminarea tratativelor cu Ro-
mâni.

Măne, contele Tisza se va sfătui cu mini-
strii rezorturilor comune.

Delegațiile vor fi convocate probabil în
Aprilie și se vor ține la Budapesta.

**INTERVENȚIE DIPLOMATICĂ ÎMPOTRI-
VA „DOMNULUI NOTAR?”** Ni se telegrafiază
din București: Ambasadorul austro-ungar, con-
tele Czernin, în urma unui ordin de mare ur-
gență pe care l'a primit dela Viena, a intervenit
la guvernul român, cerându-i să șteargă de pe
afișele Teatrului Național drama lui Octavian
Goga. Ambasadorul ar fi arătat temeri, că spi-
ritul dramei n'ar fi binevenit curentului de îm-
păcare româno-maghiară, curent ce abia a în-
ceput să-și destindă aripile. Ziarele de aici in-
registrează toate știrea despre intervenție.

Până aici telegrama mult elocventă a cores-
pondentului nostru. Noi mai așteptăm o confir-
mare a ei, căci cazul e din cele mai senzaționale.

Telegraful și Mangra. În numărul de azi
al oropsitului Telegraf dela Sibiu găsim două
articole semnate de liliacul dela Oradea-mare,
V. Mangra. Se vede că Telegraful n'a înțeles
bunele noastre intenții, când îl sfătuiam să se
preschimbe în călindar: el stăruie în a găsi
cele mai proaste soluții pentru sine.

Cetitorii noștri s'ar supăra, dacă, urmând
fapta Telegrafului, am intra și noi în cavoul
strigoilor politici. Mare rușine pe capul Tele-
grafului. N'o mai poate ascunde decât în mor-
mânt.

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul
de croitorie cu un magazin de haine gata pentru băieți și
copii și cu mantale de tranzițiune și mantale de gumă.
— Prețuri fixe convenabile, serviciu prompt. — La do-
rință în provincie trimitem mustre.

HI 1879

Roagă binevoitorul sprijin

Hirsch Antal

croitor domnesc

ARAD, Andrassy-tér 22.

Polónyi — se retrage. Ni se anunță din Budapesta: Géza Polónyi, faimosul escroc politic kossuthist, a declarat azi unui gazetar, că e atât de scârbit de cele ce se petrec în lumea politică ungară, încât își va depune în curând mandatul. În una din ședințele mai apropiate ale camerei va face declarații în acest sens.

Ce va să zică oare, scârba omului, care n'a făcut în viața lui altceva, decât a rămat prin toate gunoaiile vieții politice maghiare. Se pare că alta-i pricina; atmosfera a început poate să se purifice. Bate un vântuleț din plajuri curate, și șobolanul pierе din fața curățeniei și a luminei. Strigoiul pierе deodată cu zorile....

O intervenție.

Ministrul Germaniei oprește pe d. I. G. Duca să prezideze banchetul „Amiciției Franco-Române”.

Citim în ziarul „Seara” dela București:

În „L'Independance Roumaine” organ oficios liberal, cu data de Miercuri 19 Februarie, găsim la rubrica „Ecouri”, următoarele rânduri asupra banchetului organizat de societatea „Amiciția Franco-Română”, în onoarea d-lor Georges Lacour-Gayet și Andre Tardieu:

„Se știe că acest banchet este pus sub patronajul d-lor I. G. Duca, ministrul instrucțiunii publice, și al cultelor și Camille Blondel, ministrul Franței. „Au fost invitați la banchet, rectorul Universității, decanul facultății de litere, președintele Academiei Române, și președinții Sindicatului ziaristilor și Asociației generale a presei”.

Deci, o anunțare oficială a unui banchet, la care avea să se sărbătorească doi distinși oaspeți ai României, o anunțare oficială a unui banchet a cărui inițiativă se luase de sus, un banchet, care, oficial, avea rostul să strângă oare-cum mai tare, prietenia dintre Franța și România, un banchet care avea să fie prezidat de d. Duca, membru al cabinetului, și de d. Blondel, ministrul Franței.

Mai târziu se anunță că la acest banchet vor lua parte și dnii: V. G. Morțun, ministru de interne și d. G. Corbescu, prefectul poliției capitalei.

Deci, la banchetul „Amiciției Franco-Române”, d. Duca nu era numai un conviv, ci era președinte. Dsa împreună cu d. Blondel, aveau sub patronajul lor acest banchet.

Și atunci, cum se întâmplă lucrurile în România, țara tuturor încălcărilor, a tuturor intervențiilor oculte, țara în care se trag cele mai multe și mai variate sfiori diplomatice, excelenței sale dlui Waldhausen, ministrul Germaniei, i se pare că acestui banchet i se dă un caracter prea oficial, că prea tare sunt accentuate manifestațiile de simpatie și legătură dintre Franța și România, — și intervine.

Și într'adevăr, d. de Waldhausen își permite să se ducă la d. Ionel Brătianu și să-i ceară ca nici un membru al cabinetului, și nici prefectul poliției, să nu ia parte la banchet.

În paranteză spunem că d. de Waldhausen e acel ambasador care a avut odată o atitudine foarte comentată față de prințul Ferdinand, pe când acesta lua parte la cursele de astă-toamnă. D. de Waldhausen a fost singurul membru al corpului diplomatic care a rămas pe scaun, cu un trabuc în gură, în clipa apariției moștenitorului tronului nostru.

Și lucrul s'a întâmplat întocmai. D. Duca și G. Morțun au ascultat de d. Ionel Brătianu, nu s'au dus la banchet, și d. Ionel Brătianu a ascultat de intervenția ministrului Germaniei, dacă faptei acesteia i se poate zice intervenție.

În seara banchetului, care a avut loc la Boulevard, Mercuri 19 c., d. Lacour-Gayet în toastul său se adresa mereu dlui Duca, pe care mereu îl căuta din ochi, și pe care bine înțeles, nu l'a găsit.

Ne oprim dela ori comentariu. Am relatat numai faptul în sine.

N. I. P.

Dăm cu toată rezerva cele de mai sus.

Se impune

înființarea unei fabrici de arme în România.

Cetim în „Dreptatea” din București:

O întreprindere națională de o deosebită importanță pentru România va fi o manufactură națională de arme.

Astăzi pentru armamentul artileriei noastre ne adresăm Germaniei, adică uzinelor Krupp; pentru armamentul cavaleriei și infanteriei: precum puști, carabine, săbii, baionete etc. suntem tributarii Austriei sau mai bine zis ai Manufacturei de arme dela Steiner, din Styria.

O armată perfect de bine echipată, în orice moment e un ideal pe care nu-l poți întâlni. O armată care astăzi e provăzută cu tot armamentul necesar, mâine e în lipsă căci în fiecare zi efectele se uzează, se pierd sau se strică astfel că în mod permanent uzinele de arme din străinătate încează la confecționarea atât a armamentului nostru cât și a celorlalte state lipsite de asemenea manufacturi.

Politica noastră externă, gravitează astăzi în sfera politicii triplei alianțe, astfel că drumul spre uzinele germane și austriace de arme, ne este deschis.

Astăzi Austria nu pune nici o piedecă comenzilor noastre de arme în Styria. Din contră atât timp cât suntem în plină tandreță, se silește să obțină cât mai mult posibil preferința noastră la comenzi, căci fiecare comandă de-a noastră duce aur, mult aur în Austria, contribuind cu milioane de lei românești la expansiunea vieții ei economice și industriale.

Politica e însă un sentiment de conveniență reciprocă bazat pe necesități și interese comune și, care se schimbă foarte ușor după cum îi dictează interesele naționale în primul rând și apoi cele economice.

În ziua însă când vântul politic va sufla din altă parte, când vom vedea că prietenia Austriei pusă în balanță nu cântărește pentru noi cât prietenia unui alt stat, antagonist ei, atunci interesele naționale ale Austriei vor trece, cum e și natural, înaintea intereselor ei economice și atunci drumul manufacturii de arme din Styria ne va fi închis. Forțamente vor trebui să ne adresăm altor uzine de arme, mult mai depărtate, care mai întâi vor cere autorizația guvernelor respective, apoi ne vor impune termene lungi de predarea comenzilor noastre căci vor trebui în mod natural să dea preferința statelor care le sunt clienți mai vechi. Ori cine nu știe că în materie de război, o întârziere de câteva zile cauza lipsei de armamente, însemnează însuși dezastrul unei armate mai ales al unei armate ca a noastră înconjura de atâți dușmani!

O manufactură națională de arme ar înlătura toate aceste inconveniente; toate aceste pericole eventuale. Ea ne-ar da posibilitatea de a avea în permanență un armament complet, neștiut, nebănuit chiar, de nimeni, căci n'am mai avea nevoie de a informa ca astăzi toate statele unde se fabrică armamentul nostru sau care îi servesc numai ca transit.

O asemenea întreprindere ar fi de un mare folos României atât din punct de vedere patriotic cât și economic, căci zecile de milioane care iau în fiecare an drumul străinătății, ar

rămâne în țara unde ar hrăni mii și mii de lucrători.

Știi din nainte că numeroase vor fi obiecțiunile ce se vor opune acestui proiect.

Dar, într'un număr viitor voi răspunde punct cu punct la toate obiecțiunile, și nu mă îndoiesc că voi putea dovedi că prin voință se pot ușor învinge toate deficiențele când e vorba de realizarea unei opere atât de patriotice.

L. G. D. C.

Cursurile „Asociațiunii” la Sibiu.

Dela corespondențul nostru special, —

Sibiu, 6 Martie

În seria conferințelor inaugurate în sala festivă a „Asociațiunii”, a urmat în Duminică trecută părintele Ion Agârbiceanu, care a citit conferința sa intitulată „Cultura ardeleană în jumătatea a doua a veacului XIX”. Era o temă care ne da prilejul să pătrundem până la temelii acelor factori, cari au dat direcțiune și au determinat evoluția noastră culturală în cești 50 de ani din urmă. Și tocmai de aceea dificultățile, ce i se puneau conferențiarului în cale, sunt considerabile și multiple. Căci pentru a putea reda un tablou complet, cu contururi precise, istoricul cultural are lipsă de aprofundarea fiecărui factor, ce-și are partea sa în cultura unui popor. Trebuie să aibă o privire largă atât asupra dezvoltării istorice, cât și asupra mișcărilor sociale și literare a epocii de care e vorba. Și deoarece la fiecare popor expresia cea mai înaltă a culturii sunt operele de artă, urmează dela sine că istoricul cultural trebuie să aibă în vedere în primul rând mișcarea literară și artistică, ce-a dominat și a dat direcțiune simțirii și cugătării păturilor sociale.

Deși statorirea principiilor, după cari trebuie judecată mișcarea culturală și literară a unui neam, s'a clarificat definitiv abia în jumătatea a doua a veacului din urmă, totuși cele dintâi nizuințe de a limpezi aceste principii își au o origine mult mai veche. Astfel încă pe la 1750 accentuiază Robert Lowth în studiile sale de literatură și cultură hebraică unul dintre factorii cei mai puternici ai acestei culturi: puterea de rasă. Același lucru, însă cu mai mare putere, îl scoate la iveală Robert Wood câțiva ani mai târziu în „Essay on the original spirit of Homer”, referitor la cultura străveche, homerică a Elinilor, dovedind că întreaga cultura aceasta e „par excellence” națională, că într'însa nu-i nimic ce n'ar fi scos din viața specific grecească.

Era însă evident, că spiritul de rasă singur, cu manifestațiile sale încă nu lămurite pe deplin procesul acela de fermentație a ideilor, al cărui rezultat e cultura unui popor. El încă e legat de timp și loc, manifestațiile lui sunt influențate de împrejurări geografice, istorice, sociale, cari nu pot rămânea fără urmă.

Astfel în sfârșit pe la 1860 a izbutit Hyppolite Taine să stabilească în mod durabil, principiile cari trebuie să călăuzească pe ori ce istoric cultural și literar în cercetările sale, și pe ori cine, care cearcă să-și dea seamă de viața intelectuală și roadele artistice ale unei epoci. În scrierea sa „Despre inteligență” apoi în „Istoria literaturii engleze” el scoate la iveală trei factori determinatori ai vieții intelectuale, culturii și literaturii unui neam: rasa, mediul și epoca. Un cercetător temeinic va trebui deci să caute, întru cât s'a manifestat în viața culturală ce-o studiază, spiritul de rasă: „facultățile înăscute și moștenite, cu cari sosim în lume”, și cari sunt în strânsă legătură cu temperamentul și fizicul nostru; intrucât s'a manifestat mediul ce ne înconjoară, împrejurările vieții, cari ne determină o bună parte a caracterului nostru; și în sfârșit intrucât s'a manifestat epoca în care trăim cu variatele ei curente și influințe. În lumina acestor trei principii trebuie privită, după Taine, viața culturală, literatura, arta, tot ceea ce poate fi în legătură și cu partea mobilă, sentimentală a sufletului nostru.

Și aceste trei puncte de vedere, cu toată opoziția ce li s'a făcut, au rămas totuși cele mai trainice îndru-

**Florărie nouă de
flori naturale.**

(la 1800)

Aduc la cunoștința on public din loc și provincă, că în primele zile a lui Februarie voi deschide în **Arad, str. Zrinyi (Palatul-Bohus)**, o elegantă

florărie de flori naturale, unde voi ținea în permanență mare asortiment de flori tăiate, în oluri și flori decorative. — Cununi și buchete execut grabnic și expediez acasă cu prețuri foarte convenabile și cu mult gust după moda din orașele mari.

Rog binevoitorul sprijin:
Cu distinsă stimă:

Jánossi Károly,
grădinar artistic și decorator.

mii de lu-
r fi obiec-
ect.

răspunde
și nu mă
prin voință
ile când e
de patrio-
G. D. C.

unii“

aj. —

z, 6 Martie

festivă a „A-
părintele Ion
titulată „Cul-
teacului XIX”.
dem până la
me și au de-
ști 50 de ani
, ce i se pu-
rabile și mul-
complex, cu
psă de apro-
sa în cultura
rgă atât asu-
cărilor sociale
oarece la fie-
ii sunt operele
cultural trebuie
ea literară și
simțirii și cu-

trebuie jude-
ni neam, s'a
ua a veacului
limpezi aceste
Astfel încă pe
ile sale de li-
ectorii cei mai
să. Acelaș lu-
iveală Robert
n the original
străveche, ho-
cultura aceasta
nu-i nimic ce

gigur, cu mani-
procesul acela
e cultura unui
anifestările lui
e, istorice, so-

ypolite Taine
cari trebuie să
literar în cer-
și dea seamă
ale unei epoci.
n „Istoria lite-
factori deter-
literaturii unui
or temeinic va
at în viața cul-
culturile înăs-
și cari sunt în
cul nostru; în-
oară, împreju-
arte a caracte-
festat epoca în
fluințe. În lu-
ă, după Taine,
a ce poate fi
entală a sufle-

ată opoziția ce
trainice îndru-

ul sprijin:
mă:

Károly,
decorator.

mări ale criticii culturale, Sprijinite și primite de Renan și Gobineau au înfruntat atât teoria evoluționistă a lui Brunetiere, cât și cea genetică individualistă a lui Hennequin, și mai ales când e vorba de judecata vieții culturale deocamdată călăuzirea lor e singura justă. După multe lupte ce s'au purtat împotriva lui Taine, stabilește lucrul acesta în mod definitiv Tissope pe la 1890 în „Les evolutions de la critique française”. Rasa, mediul și epoca sunt cei trei factori determinanți ai culturii, și totodată cele trei puncte de vedere din cari trebuie privită această cultură...

Urmând principiile aceste n'am putea spune că prelegerea părintelui Agărbiceanu a fost o oglindă în care să vedem sintetizate toate elementele cari constituiesc cultura noastră ardeleană în jumătatea a doua a veacului XIX. După ce a făcut definiția culturii a cărei îndreptățire n'o află decât în caracterul ei național, și după ce a arătat că principala condiție pentru dezvoltarea unei culturi e libertatea, dsa trece în revistă fazele de evoluție nu atât ale culturii, cât ale învățământului nostru înfățișându-ne geneza și formarea clasei noastre intelectuale și încercând să pătrundă psihologia luminătorilor poporului românesc, cari au fost preoții și învățătorii. E aceasta întâia conferință în ciclul acesta, când putem vorbi de o aprofundare temeinică a unei anumite părți din organismul nostru social.

Dar părintele Agărbiceanu e scriitor. Și poate de aceea pe ici-colea, în conferința sa vorbea mai mult scriitorul decât imparțialul cercetător istoric. Astfel judecând pe modesteii, uneori prea modesteii noștri învățători și preoți din întâiele decenii ale acestei jumătăți de veac, nu s'a putut reținea de a nu-i învăli într'o aureolă romantică crezându-i superiori epigonilor lor de astăzi.

Era deci o analiză nu a culturii noastre și a elementelor ei, ci înainte de toate a sistemului nostru școlar și a corpului nostru didactic. Și deși conferința a ținut mult — două ceasuri și jumătate — totuși publicul a urmărit-o cu destulă atenție...

Salust.

Limba română la universitatea din Viena.

Primum următoarele:

În numărul dela 13/26 Februarie a. c. al acestui ziar a apărut o notiță prin care cineva, care nu iscălește, încearcă să bagatelizeze însemnătatea cursului de istoria literaturii române pe care d. profesor Dr. D. Caracostea din București îl ține aici. Notița amintită a stârnit indignarea tuturor Românilor din Viena, căci dela început până la sfârșit se vede intențiunea ostilă față de d. prof. Caracostea și aceasta nu în chip direct, prin atac fățiș, ci prin aluziuni și insinuări veninoase, care tind pe departe să-l prezinte ca pe un reclamagiu, pe de altă parte voiesc să-l prezinte în ochii profesorilor lui din București ca pe cineva care-i nesocotește și care afirmă că la Viena se pot studia lucrurile românești mai bine ca la București.

Din motivul că nu s'a publicat până acum un rezumat minuțios al acelei învinuite prelegeri de deschidere, care pentru noi, Români din Viena, a fost o adevărată sărbătoare culturală, socotesc de datoria mea să fixez adevărul.

Subliniez dela început că la prelegerea amintită a asistat aproape întreaga colonie română în frunte cu reprezentanții ambasadei române de aici — d. d. Carp și Telemacu —, apoi d. d. Ciurcu, general Lupu, A. C. Popovici, general Mățăringa, Dr. Cuparescu, protopopul militar Boldea, cons. med. Dr. Mândrilă, v.-colonel Trailovicu, Dr. M. A. Popovici, căpitan Iancu, prof. Dr. Bacinschi, Dr. Marcu etc. etc., precum și cele mai multe doamne și domnișoare române de aici. Deasemenea au fost de față mai mulți profesori și docenți ai universității din Viena, în frunte cu d. consilier aulic prof. Dr. Meier-Lübke, studenții români, în frunte cu președintele societății acad. „România Jună” și mulți studenți româniști-germani.

Cuvântul acestora va însemna sigur mai mult decât învinuirile anonime, ce cu șiretenie bizantină au fost strecurate în nota amintită, a căruia autor anonim încearcă să facă răspunzător pe d. prof. Caracostea de un rezumat infidel apărut în „Gazeta Transilvaniei”. Uimitor e încă faptul că autorul notiței afirmă că ziarul din București ar fi publicat informații despre „inaugurarea catedrei de limba și literatura română la universitatea din Viena”. Aceasta deasemenea e curată inexatitate, a cărei dovadă sigur se poate face.

O altă încercare, de a micșora în ochii neștiutorilor însemnătatea cursului, este că el e ținut în

cadru seminarului de sub direcțiunea dlui prof. Meier-Lübke. Dar cine a negat asta și întrucât aceasta poate să scadă pentru noi, Români, însemnătatea cursului?

Adevăr este că cursul se ține nu în localul institutului român, ci în edificiul universității și că, după cum a accentuat d. prof. Meier-Lübke, caracterul cursului este strict științific, ceace oricare spirit obiectiv a trebuit să și recunoască. Chiar în însuși programul, enunțat de savantul romanist, d. prof. Meier-Lübke, se arată scopul deosebit al acestor prelegeri: de a comunica pe bază strict științifică adevărul, întrucât el poate fi azi scos la iveală.

Fapt sigur este apoi că cursul acesta este cel dintâi, care se ține în limba română la o universitate germană.

În loc ca aceste fapte să ne bucure, suntem uimiți să vedem că ele pot da prilej la interpretări răutăcioase și nedrepte.

Nu înțeleg cum a putut informatorul scrie: „să nu ne amăgească limba de predare”, căci acela, care ține la limba lui maternă, nu poate fi decât vesel de pasul mare și de precedentul însemnat pentru noi, Români, ce s'a făcut prin acest curs. Nesperiositatea respectivului anonim iese la iveală și când amintește că înainte au mai fost astfel de cursuri de limba și literatura română la Viena și anume cursurile dlor profesori Dr. Popovici și Dr. S. Pușcariu. Dsa se face că uită un adevăr, pe care noi cei de aci, toți îl știm: acele cursuri au fost ținute în limba germană, prin urmare de amăgire nu poate fi vorba.

Încercarea, de a se strecura afirmarea că d. prof. Caracostea prin cursul acesta ar continua opera-model începută de cutare înaintaș imediat, cred că e o afirmație atât de îndrăzneată, încât mă tem că, dacă l'aș provoca pe anonimul s'o dovedească iscăind, nu se va încumeta s'o facă!

Ceace indignează mai mult din nota anonimului este partea finală, unde, cum am amintit, autorul voiesc a insinua că d. prof. Caracostea ar fi afirmat că lucrurile special românești, filologia și istoria literară, nicăiri nu pot fi studiate mai bine ca la Viena. Dacă afirmarea aceasta pocită ar fi adevărată, ea ar înstrăina de d. prof. Caracostea simpatiiile noastre de aici, cari tocmai în urma acelei manifestări incriminate au crescut. Citească ori cine notița aceea și va vedea că autorul ei, neavând curajul să afirme pe față învinuirea de mai sus, insinuează că el nu poate crede ca d. profesor Caracostea să fi zis așa ceva. Și nechemat la apărarea profesorilor din București și a dlui profesor Pușcariu, cari nu aveau nevoie de nici o apărare. Iar menționarea, că d. Caracostea a fost elevul dlui prof. O. Densușian, să fie oare iarăș o subliniere intenționată? E știut că simpatiiile majorității noastre de aci sunt de partea dlui prof. Iorga și se vede că, fiind cineva arătat ca elev al dlui Densușian, trebuie bănuț și boicotat. Acest procedeu nu poate prinde în colonia română de aici!

Ca unul, care am luat parte la aceasta excelentă prelegere de deschidere, voi schița-o întreagă și voi sublinia pasagiul, pe baza căruia anonimul încearcă să insinueze că profesorii din București ar fi fost calumniati.

D. profesor Caracostea a plecat în introducere dela ideea că literatura română este o literatură osteuropeană. Apoi a arătat că cunoașterea literaturilor osteuropene e indispensabilă pentru literatura noastră și a afirmat că pregătirea necesară osteuropeană, indispensabilă pentru studiul literaturii vechi române, în nici o altă mare capitală europeană nu poate fi dobândită mai bine ca la Viena, pentru că nicăiri studiile de slavistică și de istorie a Balcanului nu sunt reprezentate ca aici. Toți auditorii își amintesc că s'au citat numele profesorilor Wandrak, Resetar, Irecek etc. S'a arătat apoi însemnătatea Vienei pentru trecutul nostru literar: aici au trăit și lucrat o bună parte din frunții școlii literare ardeleni din secolul al XVIII-lea, aici a studiat primul poet cult din țara românească — Iancu Văcărescu —, aici s'au ținut o bună parte din zilele de glorie ale literaturii române atunci, când Eminescu și generația lui luau întâi contact cu cultura germană la Viena se mai spune că, dacă de câțiva timp numărul studenților români la Viena scade, aceasta este o apariție vremelnică și cu cât vor înțelege Români că trebuie să cunoască bine Orientul european, dacă voiesc să-l poată stăpâni, cu atât mai mulți tineri români vor începe iarăș să vie aici. Se arată apoi că, dacă literatura română nu a fost până acum obiect de studii la universitățile străine, aceasta se explică prin mulțimea cerințelor ca cineva să poată face istorie literară românească. Se cere pentru acea-

sta, pe lângă cunoașterea literaturilor osteuropene, filologie romanică, istorie culturală și pricepere specială, pe cum și aplecare pentru lucrurile literare. Un străin poate să-și deie seamă de legile fonetice românești. În literatură însă, unde viața sufletească personală e pe primul plan, un străin va putea cu greu să capete înțelegerea necesară. După arătarea chipului, cum trebuie înțeleasă istoria literară, vorbitorul arată că pentru prelegerea de deschidere, când vorbește în fața unui public mai numeros și în fața stărilor, curioși de a cunoaște ultimele manifestări literare românești, va pleca dela înfățișarea operei unui scriitor contemporan, în care o parte din izvoarele de inspirație ale vechei literaturii românești sunt vizibile. Acest scriitor, care i va servi de punct de trecere dela actualitate la istoria veche literară, este prozatorul Galaction, cunoscut prin o serie de povestiri publicate în revistele: „Viața Socială”, „Viața Nouă” și „Viața Românească”. Inspirația religioasă, care caracterizează pe acest scriitor, este o notă, care acum întâi apare în literatura noastră. De aceea Galaction e înfățișat ca una din aparițiile cele mai de seamă din ultimele decenii. Nota aceasta religioasă, care aici apare sub formă de artă, alcătuiește temelul literaturii vechi românești, ce va face obiectul principal al cursurilor.

Am ținut de datoria mea să stabilesc lucrurile, fidel, cum au fost și totodată să exprim nemulțumirea Românilor din Viena cu privire la notița amintită.

Spre deosebire de acel anonim semnez lucrurile aceste pentru a arăta că nu mă pot solidariza nici eu, dar sigur nici un alt Român de bine, cu felul notei aceleia, și cu autorul ei care insinuează, fără să dovedească și încearcă a jigni, fără să iscălească.

Viena, la 3 Martie n. 1914.

Dr. Lazăr Popovici.

Reuniunea

femeilor române din Arad și provincle

Reuniunea femeilor române din Arad și provincie își va ține

adunarea generală

Duminecă în 2 (15) Martie a. c. la orele 5 după amiază, în sala de gimnastică dela școala română de fete din Arad.

Invităm la această adunare pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi.

- 1 Raportul general al comitetului despre activitatea sa.
 2. Raportul casierei.
 3. Censurarea socotilor pe anul trecut.
 4. Alegerea unei viceprezidente.
 5. Abzicerea secretarului.
 6. Cererea Uniunii femeilor române din Ungaria.
 7. Darea absolutoarelor și stabilirea bugetului.
 8. Eventuale propuneri.
- Arad, 2 Martie n. 1914.
- Sofia V. Beleş, Dr. Ayram Sădean,
prezidentă. secretar.

Telegrame primite noaptea.

Scutari va fi capitala Albaniei?

Durazzo, 7 Martie. — La Scutari a avut loc o foarte numeroasă adunare de popor la care au luat parte numeroși notabili albanezi în frunte cu preoțimea înaltă albaneză. Toți oratorii au accentuat dorința ca Scutari să devină capitala Albaniei.

Preoțimea înaltă nu va merge la Durazzo să-i prezinte suveranului omagiile, ci după instalarea definitivă a suveranului se vor prezenta în corpore și vor cere satisfacerea acestei dorințe a poporului albanez.

Paris, 7 Martie. — „Figaro” află din Con-

stantinopol, că sultanul și-a exprimat dorința de a cunoaște pe prințul de Wied. Ziarul recomandă prințului să respecte această dorință, deoarece o vizită la Constantinopol ar face impresie bună Albanезilor mohamedani.

Răsboiu civil în Irlanda?

Londra, 17 Martie. — Situația în Ulster s'a agrăvat. Regele se teme ca nu cumva să izbucnească acolo războiul civil. El a declarat primului ministru Asquith că mai preferă să ceară demisia guvernului și să numească un alt minister care să dizolve camera și să facă alegeri noi decât să sancționeze homerul-ul.

Se svonește, că printre ofițerii irlandezi circula a moțiune prin care acești ofițeri se obligă să nu useze de arme când vor fi puși să lupte contra răsvrațiilor din Ulster.

Starea sanitară a monarhului austro-ungar.

Viena, 7 Martie. — „N. Fr. Presse” află că medicul curții din Viena a recomandat monarhului Francisc Iosif să plece pentru câțva timp la Riviera sau la Meran. Monarhul a declarat însă că mai vrea să rămână acasă, unde, spune M. Sa, — e mai bine decât oriunde.

Schimb de scrisori între țarul Rusiei și împăratul Germaniei.

Berlin, 7 Martie. — „Lokalanzeiger” află că țarul Rusiei a trimis împăratului Wilhelm al Germaniei o scrisoare autografă ținută într'un ton foarte afabil, la care împăratul german a răspuns țarului printr'o scrisoare autografă la fel. În cercurile diplomatice se dă mare importanță acestui schimb de scrisori între acești doi domnitori.

INFORMAȚIUNI

ARAD, 7 Martie n. 1914.

Matineul Reuniunii femeilor române din Arad, am publicat și noi în numărul nostru de ieri s'ar fi ținut Măne Duminică la orele 5 p. m. în sala de gimnastică dela școala civlă de fete, dar cauze neatârnatore de noi matineul se amână pe altădată. Măne deci nu se va ține conțerința anunțată.

M. S. Monarhul în Budapesta, Ni se anunță din Viena că M. S. regele va pleca în 23 Aprilie la Budapesta, unde va petrece patru săptămâni

Regele României către regele Bulgariei. Zi-lele trecute regele Carol al României i-a adresat regelui Bulgariei o telegramă de felicitare din prilejul aniversării nașterii.

Duminică la 2 Martie v. la orele 3 d. a., la Ateneu în București, compozitorul Nonna Otescu va da un concert simfonic popular cu orchestra ministerului instrucțiunii publice. Va da concursul sf dna Lucia Cosma, distinsa noastră cântăreață.

Prințul de Wied în Albania. O telegramă din Durazzo anunță că prințul de Wied și soția sa au sosit azi după amiază la orele 3 acolo.

Regele Belgiei — aviator. Regele Albert al Belgiei — după cum se anunță din Paris — după restabilirea sănătății zdruncinate în urma accidentului de călărit, se va duce la Paris pentru a-și desăvârși studiile aviatice și pentru a-și câștiga un atestat de pilot.

Măsuri contra Rutenilor din Galiția. — În jurul atentatului din Debrin. — Din Lemberg se anunță: Se iau măsuri speciale contra Rutenilor rusofili din Galiția. Așa, ca prima măsură de represiune s'a hotărât ca pe viitor, să nu se mai acorde nici o subvențiune instituțiilor economice și culturale ale Rutenilor rusofili, din cauza politicii panslaviste inaugurate de aceștia în toată monarhia. Cei mai mulți susțin că orgnizațiunile lor nu pot fi străine de îngrozitorul atentat din Dobriin, care a pus în miș-

care întregul aparat al autorităților austriace. Se crede chiar și aceasta e foarte interesant — că în curând guvernul va veni cu o lege specială prin care se vor desființa toate grupurile politice al Rutenilor rusofili din monarhie.

Păiania unui filozof. Se vorbește foarte mult de Bergson, de verva sa oratorică, de eleganța verbului său, de trecerea de care se bucură față de elementul monden parizian și în ultimul rând și de filozofia sa — căci Bergson era o filozofie a sa proprie. Să vedeți acum o mică dar caracteristică curiozitate.

Înainte de a fi ales membru al Academiei, H. Bergson era considerat ca cel mai mare filozof al timpului nostru, ca cel mai original și profund, ca un revoluționar al filozofiei, ca un îndrumător al omenirii inteligente către alte orizonturi, de unde dânsa își va putea extrage o mai considerabilă cantitate de adevăr și fericire. S'a mai spus apoi prin saloanele pariziane că Bergson e îmbrăcat elegant și un orator de elită, care știe să-și expue sistemul său original de filozofie, fără pedanterie, fără termeni grei și gravi, fără pretențiuni de savant, dar cu ușurință, simplitate și mai cu osebire eleganță.

A început apoi curentul, determinat de snobii și snobinetele saloanelor din Paris. Mondenele și chiar demimondenele au devenit cele mai credincioase auditoare ale filozofului.

Elementul feminin a atras după el elementul masculin monden și în timpul din urmă sala în care își ține cursul său d, Bergson a ajuns o reuniune exclusiv pariziană plină de cavaleri eleganți și dame nostime.

Abia pe ici pe colo, se mai putea strecura vre-un biet student, curios să audă pe zeul zilei.

Cât timp Bergson nu ajunsese încă nemuritor, opinia publică admira, cu caracteristica sa inconștientă pe marele și originalul filozof, iar intelectualii se mărșineau să nu stănjenească prin nimica atmosfera ce se crease în jurul numelui celebrului profesor, care dintr'un dascălas de provincie, reușise să cucerească Parisul.

Dar, un afurisit dar, Bergson figurează printre candidații la un fotoliu academician și reușește să fie ales.

Iată-l nemuritor!
Deodată spectacolul se schimbă. La ridicarea cortinei apare un alt Bergson: o caricatură a muritorului Bergson. Acei care preferau să tacă prin saloanele parisiene, prin sălile redacțiilor ziarelor și revistelor, au început să vorbească.

Cine este acest Bergson? s'au întrebat ei.
Bergson e un mare semn de întrebare.
S'a afirmat că Academia a primit în sânul ei nemuritor, pe cel mai mare cugetător al timpului.

Au început atunci să se ocupe oamenii serios de activitatea, lui Bergson, să-i cetească operele, să le compare cu ale filozofilor celorlalți și s'a ajuns la următoarele concluziuni:

1. Nu se înțelege nimic din filozofia lui Bergson.
2. Sistemul filozofic al lui Bergson nu este un sistem.
3. Părerile sale sunt absurde, incoherente, iar cele coherente sunt lipsite de originalitate.

D. Faguet „a spus categoric că a citit toate lucrările lui Bergson și cu toată bunăvoința ce a avut-o de a-și apropia noui cunoștințe, silințele sale au fost zadarnice, căci n'a înțeles nimic din toată așa zisa filozofie bergsoniană.

Atunci cum se explică că înainte de a fi la Academie, Bergson nu era discutat, hărțuit, comentat?

Poate din cauza modei, căci Bergson a fost impus de saloanele parisiene și nimeni nu e obligat să creadă cumcă femeile au cetit un rând din cărțile dlui Bergson...

Un principe de Wied explorator. Noul suveran al Albaniei a avut un strămoș explorator. Principele Maximilian de Wied, născut la 23 Septembrie 1782, ofițer prusac, părăsi serviciul în 1806 cu gradul de major general. Pasionat pentru călătorii și plin de admirațiune pentru popoarele răsboinice „cari fug de orice contact european și par a bate în retragere în fața civilizației” se gândi să cunoască și să facă cunoscute „popoarele indiane, cu fizionomia, costumele și armele fiecărui trib.” Pentru a-și realiza proiectul plecă în 1815 spre Rio de Janeiro, parcurse timp de doi ani regiunile Braziliei, studiă pe Indieni se înapoia în Europa și în 1833 se duse în America de nord să vadă pe peile roșii. Incepu să-i găsească aproape de Saint-Louis (satul cu 6000 locuitori, care acum e un oraș cu 600,000 de suflete) și vizită încetul cu încetul toate triburile și pe toți șefii lor. În general fu primit bine pretutindeni cu salve de puști, orte și dansuri. În onoarea sa șefii puneau să se taie căinele cel mai gras al tribului și toți mâncau în tăcere, fără fureculițe, lingănu-și cu delicia degetele.

Vecrinica plagă a soacrelor. După ce a ascultat cu răbdare motivele ambelor părți adverse, tribunalul civil din Viena a hotărât în mod solemn că soțul nu poate împiedeca pe soacră să vie în casa lui spre a-și vedea fiica. Povestea pe scurt e următoarea: un impiegat ceferist anume Nihna scrisese soacrei lui, în urma unor furtunoase certuri lesne de imaginat, interzicându-i în mod absolut să mai puie piciorul în casa lui. Soacră nu se sinchisi de acest ordin și continuă să viziteze pe fiica sa; ceferistul intentă acțiune civilă contra soacrei lui motivând-o pe faptul că ea îi turbură pacinica posesiune a casei lui și cerând ca tribunalul să emită o ordonanță care să dea valoare legală dispozițiunii lui. Avocatul soacrei a susținut că o soție are dreptul să primească pe mama ei în casa pe care o împarte cu soțul ei. Și tribunalul cădu dreptate soacrei adaogând că deoarece ea se ducea în casa fiicei ei invitată de aceasta, nu săvârșia nici un act arbitrar și nu turbura nici o pacinică posesie.

Intemeietorul ziarului „Le Matin” — în agonie. Din Paris se anunță: Intemeietorul ziarului parizian „Le Matin”, Alfred Charles Edwards, care ca soț al actriței Lantelme înecat în Rhin e încă în amintirea multora, zace în agonie.

A murit Vanderbilt. După cum se anunță din New-York a murit în Washington subit George Vanderbilt; moștenitorul averii enorme a familiei miliardare Vanderbilt, în etate de 51 ani.

Un polițist din Cernăuți — spion rus. După o telegramă din Cernăuți, azi a fost deținut acolo un polițist orășenesc Vladimir Siniuc. Deținerea lui a făcut mare senzație în oraș. Polițistul e acuzat că a stat în relații cu cercurile ruso-file din Cernăuți și Bucovina. S'a constatat că el a primit în mai multe rânduri sume mari dela primredactorul ziarului rusofil „Ruski Vilni”. Ieri a fost confiscată o scrisoare adresată polițistului Siniuc, în care s'au găsit 200 ruble. Scrisoarea era trimisă de o fată care mijlocea corespondența între polițist și spionii ruși.

Un epilog al incidentelor din Zabern. Cunoscutul ziar „La France militaire” care e în legătură cu ministerul de război, publică o informație din Strassburg, că ministerul de război german a avut, înainte de evenimentele din Zabern o garnizoană întărită. Garnizoana ar fi fost compusă dintr'un regiment complet de infanterie și 3 batalioane de artilerie călăreață. S'a și cumpărat terenurile necesare pentru câmpul de exerciții și pentru cazarme. În urma incidentelor din Zabern ministerul de război a renunțat la acest plan. La Zabern nu va garnizona în viitor nici un fel de armată. Terenurile cumpărate vor fi întrebuințate pentru alte scopuri.

Foc copilului ei. Poliția din Colonia a arestat pe actrița Catarina Thelen.

Actrița avea un copil de 5 ani și într'o zi îi veni funestul gând să se scape de dânsul. Catarina Thelen, culcă copilul la un negustor și în complicitate cu acesta, pe când copilul dormea, i-a dat foc. Cei doi mizerabili au fost arestați. Copilul a murit în cele mai groaznice chinuri.

Chirurgii transatlantici. Dr. parisian Tuffier, a vizitat America și a rămas încântat de progresele pe care le-a făcut chirurgia și modul cum este organizată chirurgia.

Pe când în Europa, a spus Tuffier într'o conferință ținută la Paris, există o excesivă centralizare, care impune un fel de nivelare și înăbușă orice inițiativă particulară, în America sunt centre de învățământ și spitale, unde emulațiunea și concurența împing la descoperiri și inițiativă particulare. Numai în modul acesta, chirurgia din statele americane a luat o desvoltare foarte mare, întrecând pe cea din Europa.

În jurul accidentului celor doi ofițeri aviatori turci. Din Constantinopol se anunță: Un accident de aeroplan, care a costat viața a doi aviatori militari, a provocat în toată Turcia o vie emoție. Presa relevă că Turcia a dat și ea primele victime științei.

Ministrul de război a adresat armatei un ordin de zi mișcător comunicând durerea sultanului, anunțând hotărârea de a se înălța un mo-

nument e
mausoleu
subscript

Furt
anunță: U
prins la
lori. S'a

Urag
dra se an
insulele
multe ins

Noua n
manta dta
adică să-și
în jurul oc
suri și pro
De azi în
românește
fleacuri pe
tenului mo
de ton, nu
toată regu

Mai int
uve” sau
sau ca lili
tenului. Es
brună? Te
pentru cul
astfel că f
și aruncă
se proced
etectorul.

În tocm
Dar, e
a venit
e ca și a
Odată fen
rului, pen
consecință
pasări, vu

Cum fe
nimic, oda
moda dela
apare și l
Unde o
bărbații c
trece? Az
soldurile
culori și
miea-Friza

Ce av
adulter, c
să-și picte
afurisitele
dez-vous”
Va fi
Asta p
Va fi u
va face b
va putea
penhauer,
gei contra

Unde
Va dis
o catastro
Până a
lui Maupa
descoperi
de pe că
carne și
lene.

x In
bile gos
zahărul-
un exce
putem p
toare și
chetare
fiecare
Oetker,
alb”, de
ginale.

x In
telmann
vreme l
rerile d
mac, ap
de 3-or
gură ca
pediază
de aur”
x C
ceri ori

nument celor doi aviatori. Ei vor fi îngropați în mausoleul Saladin. Din toate părțile se anunță subscripțiuni pentru aviațiunea militară.

Furt de 800.000 de lei la Paris. Din Roma se anunță: Un funcționar ambulant din Cetea a fost prins la Paris în flagrant delict de furt, de valori. S'a găsit asupra lui opt sute de mii de lei.

Uragan spălmântător în Oceania. Din Londra se anunță: Din Sidney se telegrafiază că în insulele Cook a bătuit un teribil uragan. Mai multe insule au fost pustiite.

Noua modă feminină. Până acum, nevasta sau amanta dtale, nu „esea” până când nu se punea la punct: adică să-și dea cu roșu pe pomete și buze și cu „Kohl” în jurul ochilor. Daravera asta ținea cel puțin două ceasuri și provoca multă descărcare nervoasă masculină. De azi înainte fardul, machiajul, emalajul, sau mai pe românește spoiala, gulemeala sau vopsitoria, sunt fleacuri pe lângă proporțiile pe cari le-a luat aranjarea tenului mondenelor noastre. Nu mai e vorba de ten, ci de ton, nu mai e vorba de spoiala, ci de zugrăveală în toată regula.

Mai întâi, în ce privește părul: avem perucele „mauve” sau „bleupâle”, roscate sau portocalii, ca sofranul sau ca hiliacul. Apoi avem schimbarea cu desăvârșire a tenului. Ești blondă? Te faci brună ca o arăpoaică. Ești brună? Te faci blondă. Nu ești pentru legea extremelor, pentru culorile tari, recurgi la nuanțe, la amestecături, astfel că fața ajunge un fel de pânză pe care un pictor își aruncă culorile, până când „fondul” e gata și apoi se procedează la combinațiuni, la aranjarea nuanțelor, a efectelor, a tonalităților.

În tocmă așa vor proceda și femeile. Dar, ele nu se vor opri aici. Din Petersburg a venit altă modă: pictura reală, căci pictura e ca și alcoolul, cu cât pictezi, cu atât vei picta. Odată femeia familiarizată cu gustul artistic al picturii, pentru ce n'ar fi creatoare de opere artistice? În consecință pe obraji femeile din Petersburg pictează pasări, vulturi, buchete de flori, sau Cupidonii.

Cum femeile sunt ființe care nu se dau înapoi dela nimic, odată ce e vorba să ne epateze cu talentele lor, moda dela Petersburg a invadat Parisul și în 24 ore va apare și la noi.

Unde o să ajungă lucrurile? Ce o să ne facem noi bărbații când articolul feminin se contraface pe zi ce trece? Azi avem femeia cu dantura falsă, cu sânii și soldurile de cauciuc, cu fața scaldată în fel de fel de culori și egrediente, farmaceutice, mâne vom avea femeia-Frizzo Fregolli.

Ce avantaj pentru femei! Poftim să le mai prinzi în adulter, când ele vor avea facultatea dictată de modă, să-și picteze fața după sezon, — sau cele mai mondene, afurisitele snobinete, — după natura obiectului de „rendez-vous”.

Va fi un sdravăn brunet? Ea, se va face blondă. Asta pentru ora 5. Va fi un adorabil blondin, aflat în vârsta efebiei? Se va face brună. Asta pentru ora 7. În modul acesta se va putea aplica cu ușurință faimoasa teorie a lui Schopenhauer, relativă la atracțiunea sexelor conform legii contrastelor!

Unde va fi însă femeia cea adevărată? Va dispărea eternul feminin? Suntem amenințați de o catastrofă, asta e cert.

Până atunci, o să grăbim ca eroul din Petit Coeur, al lui Maupassant. Să ne aventurăm la țară și poate vom descoperi în servitoarea de pe moșie, sau în lucrătorea de pe câmp, pe femeia veritabilă, eternul feminin în carne și oase, iar nu în cauciuc, vâpseli și oase de balene.

x Intre utensiliile de bucătărie, indispensabile gospodinei, sunt praful Dr. Oetker p. copt, zahărul-vanilie și praful-pudding. Acestea fac un excelent serviciu, întrucât întrebându-le putem pregăti prăjituri, cozonaci și torte nutriționale și gustoase. Deoarece în asemenea pachetare se pun în circulație imitații netrebnice, fiecare economă să fie atentă la numele Dr. Oetker, precum și la marca de scutire „capul alb”, deoarece numai acestea singure sunt originale.

x **In atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmänn** pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmänn, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (Mi 1621)**

x **CINE MERGE LA BUDAPESTA** cu afaceri ori să facă cumpărări să se adreseze cu in-

credere dlui L. Olariu, funcționar în minister. Dsa a deschis un birou de informații pentru Românii din provincie ca să-i scape din mâinile agenților jipitori.

Cine vrea să-și cumpere motoare bune, ori vr'o moară ori alte mașini, să se ferească de agenți, și să-și ceară sfatul dlui Olariu. Cine are ceva de vânzare, cine are vr'o rugare către ministeriu, cine are lipsă de împrumut efitin, cine are orice altă afacere în Budapesta să-și scrie dlui Olariu căci va fi îndreptat spre bine și va primi deslușiri corecte.

La dorință trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare și de alte mașini. Adresa: **L. OLARIU, Budapesta II. Margit körut 11.** (A 1833—10).

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. La garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 42)

x **Minge** pentru football, ghete pentru fotbal, lopeți pentru tennis, minge și jucării, asortiment bogat și foarte ieftin la firma **Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrássy nr. 16. Telefon 506.** (He 1891).

CRONICA SOCIALA

Reprezentatie teatrală în Brad.

Brad, 1914.

Reprezentatia teatrală împreună cu joc, aranjată la 28/II. a. c. de junii sodali comercianți din Brad cu concursul d-soarelor Ida Cainap și Melania Indries sub conducerea profesorului Vasile Boneu a avut ca totdeauna și de astă dată o reușită peste așteptare multămitoare, cu deosebire partea morală.

Cu drept cuvânt zie o reușită peste așteptare multămitoare, deoarece majoritatea diletanților, — cari n'au mai jucat pe scenă în fața publicului, — a avut să lupte mult și cu limba, cu exprimarea, intonarea și noțiunea cuvintelor, căci deși Români cu sufletul și cu trupul lor fraged, — n'au avut fericirea de școală românească, iar ca ucenici și sodali în prăvălie au vorbit și vorbesc mai mult altă limbă și fiind ziua întreagă ocupați puțin timp le rămâne de a ceti românește. Dar prin sârguința lor vrednică de laudă, cu dragoste pentru limba maternă și prin urmare poveștelor date de conducător au învins toate greutățile. Aplauzele frenetice au dovedit, că publicul asistent a fost pe deplin multămit cu prestațiunea lor, ca începători diletanți ai Thaliei române. Ei, diletanții cu sine înșiși prin aplauzele publicului s'au simțit pe deplin răsplățiți și fața lor inocentă râdea de bucuria isbândei neașteptate.

În piesa „Farmazonul” rolurile: Sluger Gânganul — d. A. Almășan; Pestriț — d. N. Radu; Leonii — d. T. Barna; Titirez — d. R. Vasii; Milesu — d. Al. Rusca; Comisar — d. R. Nestor; Aglăia — d-soara Ida Cainap și Garoafa — d-soara Melania Indries, cu o precizie rară, fără sfortare, în mod natural le-au interpretat, ca și cum de baștină ar fi fost artiști.

Tot așa, ba și mai înălțător s'a predat „Paracelisierul”. În rolurile: Florin — d. Nestor și Colivescu — d. T. Barna s'au întrecut unul pe altul ca țărani, ca cioceii și ca soldați, bătându-se cu sabia și trămbițoiul pentru Florica, iar d-soara Ida Cainap în rolul „Florica”, ca fată săracă de țăran, apoi ca cucoană și în fine ca vi-vandieră a stors aplauzele aproape fără sfârșit a publicului numărös. Laudă vouă iubitorilor fii și fiice ale neamului nostru românesc! — iubiti limba mamei voastre, ca să fiți iubiti de neamul nostru!

Ce atinge partea materială încă a fost îndestulătoare amăsurat împrejurărilor, în cari ne aflam.

Venitul curat a fost 27 cor. 50 fil. Dintre oaspeți au suprasolvit Dr. Ioan Papp adv. 6 cor., Dr. Rauca candidat de avocat 1 cor., Ioan Cutean comerciant 1 cor., Kóhalmi 2 cor., Gruber 1 cor., Ioan Ghișa compt. la „Crișana” 1 cor. — Au contribuit: Mateiu Cosma librar-tipograf 2 cor. și Alexandru Kugel comerc. 2 cor. Ioan Săbău a suprasolvit 50 fil.

De remarcat e, că dintre intelectualii din Brad au participat numai următorii domni: Dr. Ioan Papp cu doamna (niciodată n'a lipsit dela petrecerile arangeate cu scop filantropic al meseriașilor români din Brad); Dr. St. Hărăguș adv. cu doamna; Dr. Rauca cand. de adv., Ioan Ghișa prim compt. („Crișana”), George Jula învățător (Brad), Ioan Matees inv. și dintre profesorii dela gimnaziul rom. gr.-or. numai Vasile Boneu cu familia, ceilalți intelectuali au lipsit cu desăvârșire, fiind pe semne tare *ocupariștii* și poate nu vreau să se dimită a descinde în mijlocul meseriașilor și sodalilor comercianți de teamă poatecă să nu-și piardă din autoritate. Pe calea aceasta nu contribuim de loc la animarea, închegarea și ridicarea clasei de mijloc, de care avem noi Românii mare trebuință. Aceasta nu e înfruntare, ci numai o advertizare și mai ales pentru aceia, cari pe calea publicității învinuște pe meseriaș și țăran, că pe lângă orice osteneală cu câte o prelegere publică nu-i poate aduna laolaltă.

Spre știre tuturor, venitul curat s'a depus la suma de mai înainte pentru crearea bibliotecii meseriașilor români. Suma după 2 reprezentații teatrale una în anul 1913 și asta din Febr. este de 100 cor. — Fără reclame.

Prof. V. Boneu.

Adunarea societății meseriașilor din Blaj.

Domnii membri ai „Societății meseriașilor din Blaj” precum și toți cari se interesează de Societate în virtutea §. 16 din statute sunt invitați la a

XI-a adunare generală ordinară.

ce se va ține **Duminecă în 8 Martie n. 1914 la 3 ore d. a.** în localul Casinei române din loc.

Blaj, din sedința comitetului ținută la 23 Februarie 1914.

Gavril Precup,
prezident.

Sever Pop,
secretar.

Bibliografie.

Revista „Selectiunea”.

Evenimentul cel mai recent din mișcarea noastră culturală și politică este apariția simpaticei reviste „Selectiunea”, care apare la Constanța sub direcțiunea a doi devotați și activi colaboratori și amici ai zarului nostru.

Noua revistă reprezintă, fără îndoială, un curent de *regenerare a ființei noastre etnice*, un curent *latin*. Articolul-program, iscălit de „Liga pentru apărarea limbei” expune foarte clar și în acelaș timp cu multă convingere punctele de program a acestui curent:

1. *Purificarea limbei* de barbarisme și revenirea la cuvintele și expresiunile pure ale geniului latin. Această purificare se va putea realiza printr'o *selectiune* bine condusă, înlăturând cuvintele barbare (slave, turcești, maghiare, etc.) cu cuvinte de origine veche *latină* sau neolatină.

2. Pregătirea sufletelor românești pentru lupta în favoarea renașterii gloriei romane și a *idealului panlatin*. Acest punct de program este indicat clar prin articolul unuia din directori intitulat „*Succesiunea Romei*” (articol apărut întâi în „Românul”).

Revista „Selectiunea” este organul oficial al *Ligei* pentru apărarea limbei. Apărarea limbei, latinizarea ei, realizarea idealului național românesc și al idealului cel mare latin, sunt punctele principale în programul de acțiune al Ligei. Scopul acestei nobile mișcări este ca națiunea română, cea mai mare și cea mai pu-

ternică în Sud-Estul european, să fie domina-
toare, suverană. Să întărim conștiințele prin în-
tărirea idealului latinității și prin purificarea
limbei de buruenele barbare, — iată mijloacele
de luptă indicate de revistă, organul de propa-
gandă în scris al Ligei.

Fiecare român știutor de carte este rugat să
devie membrul acestei ligi de regenerare și rein-
tinerire națională. Să înlocuim vorbele prin fapte!
Fiecare membru al Ligei plătește 5 lei *anual* și
primește, în schimbul acestei modeste sume,
gratuit revista „Selecțiunea” și o carte de mem-
bru. Abonamentul anual la revistă este tot de 5
lei. Revista apare odată pe lună cu conținut
foarte variat și scris cu mult sentiment național.

Adesiunile și abonamentele se vor adresa dlui
Dr. Al. Tălășescu, șeful Ligei pentru apărarea
limbei, *Constanța* (România).

Dorim simpaticului nostru confrate constăn-
țean progres, spre binele națiunii întregi, că-
ruia este consacrată această activitate.

Ion Iosif Schiopul: Chestiunea polonă. Rol-
ul cooperativelor în lupta de conservare națio-
nală a Polonilor din Germania. — Cu o hartă
explicativă. — Sibiu. Tiparul Tipografiei arhi-
diecezane. 1914.

Prețul 2 coroane. (România lei 2.50)

A apărut nr. 2 al revistei „Proza” scrisă în
întregime de distinsul novelist Emil Gârleanu.
Redacția și administrația: Craiova. Abonamen-
tul Pentru țara noastră: Pe un an 8 lei.

Recomandăm cu căldură cetitorilor noștri,
această bună revistă.

**Dr. Ioan Mateiu: Limba maghiară în școlile
noastre populare.** Retipărire din „Telegraful
Român”.

Sibiu. Tiparul Tipografiei arhidiecezane.
1914.

Album de broderii și țesături românești
(mare). Compus și editat de Minerva Cosma.
Cor 16, plus porto postal.

POȘTA REDACTIEI.

Dr. A. M. Alba-Iulia. Astfel de anunțuri se
publică la partea taxabilă a ziarului. Adresați-vă
administrației noastre, trimițând totodată și ta-
xa de 2 cor.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Tot felul de **semințe agricole și de grădinarit**
se capătă la:

MAGAZINUL AGRICOL, SZÁSZSEBES
(proprietar: **Const. Băilă**)

Sămânță de trifoiu, lucernă, dif. ierburi, napi de
nutreț, mazărice, mohor; tot felul de legumi
și flori; cepșoară lungureață și boboloață (arpa-
jic) etc. etc.

Numai semințe garantate!

Vânzare în mare și mic!

Bi 1910—3

**Caut pentru prăvălia mea
de manufactură, spețerie
și fer 1 COMMIS mai
tânăr la bransa de manu-
factură și 2 învățacel.**

Petru Bârsan.
Bozovics.

Ba 1917

1 teglă cremă americană veritabilă cor. 1.50
1 cutie săpun american veritabilă cor. 1.—
1 cutie săpun american veritabil cor. 1.—
1 sticlă spirt petrolin Jenkey pentru păr cor. 2.50
1 sticlă apă Pyrethoi Jenkey pentru gură cor. 1.50
1 sticlă picuri americani veritabili pentru dinți cor. 1.—
1 sticlă ulei de știucă fără gust cor. 2.—
1 sticlă spirt pentru reumă cor. 2.—

Comenzile din provincie se execută prompt.

HARSÁNYI KÁROLY,
farmacie la „Ingerul păzitor” („Órangyal”).

Budapesta, VII., str. Zugló nr. 16.
(E 1896—10)

Pruni bosnieci

„Regina Balcanilor”, —
„Regina Bosniei” și —
„Aurul Dușan”.

ulțol puternic, de dol-trei ani, încercat în
Bosnia, varietățile cele mai nobile și cu poa-
mele cele mai mari, oferă

Savo T. Kojdici

în Brčko (Bosnia).

Cunoscutul meu stabiliment de pruni și
școala mea de pruni se găsește în cel mai
splendid țint cu pruniște din Bosnia. Premiat
cu prima diplomă a guvernului țării bosniac-
herzegovinean, precum și la expoziția din 1896
dela Budapesta, în 1898 la Viena cu medalia de
argint, în 1900 la expoziția unversală din Pa-
ris, în 1910 cu medalia de aur în Serajevo, și
în 1912 în Brčko.

50 bucăți, ulțol puternici, pe ales, de 3 ani
cor. 50 ambalaj franco, gara Brčko (Bosnia)
Prune fine uscate în lăzi de câte 5 chigr.
cor. 6.— dela Brčko.
(Ko 1841—20)

Mamele bune se îngrijesc să dea
copiilor de cină prăjituri nutritoare
și gustoase. Cu puțină osteneală și cu
puțină cheltuială se pot pregăti pră-
jituri dulci excelente cu prăfurile
puddingului lui Dr. OETKER, cari se
pot căpăta în extracte de vanilie,
smeură, mandulă lămăie și ciocolată
iar copii le consumă cu multă plă-
cere. Dintr'un pachet de 15 fileri de
praf pudding adăogând un jumătate
litru lapte, 2 ouă și 5 dkgr. zahăr se
poate pregăti o cină excelentă pentru
5—6 copii. Deoarece puddingele se
pregătesc cu licitar de poame, fără
smântână, acestea promovează gustul
și valoarea nutritivă. Ke 1808

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei
(Szilágyosmlyó),

Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri com-
plete de dinți în cauciuc și celuloid, apoi dinți
artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură,
foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și
cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă
dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de
rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu
cei mai noul dinți. Stelle cari pot fi schimbate,
și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot
din gură. Po 1802—15

Bătăturile,

la 997

scortșenia pielii, ur-
cloril de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți
„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., franco

1 corogă 40 fil., 3 sticle

franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÜRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la progăti-
tor: Dr. E. FLÖSCH, farmacie la „CORONĂ” la Győr.

(Ke 1719)

Sursa de cumpărare a

ulțoilor lemnoase cu rădăcini

Berlandieri, —

Riparia Teleki

și alte soiuri de ulțoi netezi

și mlădițe cu rădăcină, — la

Teleki Zsigmond, școală de vie în VILÁNY
(com Baranya).

Cereți marele nostru prețcurent ilustrat.

La magazinul de lemne

DÓZSA

din Strada Radnai nr. 11

se vinde cu prețuri convenabile totfe-
lul de lemne de foc, măsurate bine.

Telefon nr. 857. (Do 1479) Telefon nr. 857.

Înștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștința
on. public din Arad și provincie, că

**Biroul de expediare al izvoare-
lor de ape minerale dela Parád**

a înființat în

Arad, str. Deák Ferenc 36.

un mare depozit în

prăvălia mea de ape minerale,

unde renumita apă amară sul-
fată de Parád se vinde în mic
și în mare, totdeauna în stare
proaspătă. Dela 10 sticle în sus
expediez acasă oriunde în Arad.

Cu toată stima:

Kardos Miklós

vanzător de ape minerale

Arad, str. Deák Ferenc 36.

(In curte).

Ka 1901

Nr. telefonu ui 686.

(de înfrum-
cel mai no-
conține mu-

Adre
principa

pepinieri d
acții pe

AGENTIA

toarelor cu

stem „Wota

WIEDECK.

Cele mai

tru absorbir

Garanta

bile de plată.

Cea mai le

Intrepris

„H

Arad, str.

unde se capă

uscate și c

plumbuiți.

Lemne în st

ieftine. — L

jam pentru

motor. —

prompt și

buintate, d

cu prețuri

FAC

„CA

+

SPECIA

Garan

Prețul unei

C

Bü

WIEN,

Prețcurent

80 fil se

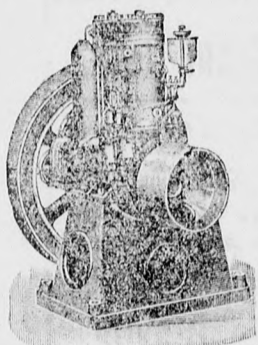
tor 11-se d

**MAI NAÎNTE DE A CUMPĂRA
VIȚĂ DE VIE,
OLTOI DE VIE
VIN**

pomi sau arbori de lux
(de înfrumusețat) cereți în interesul D-voastră
cel mai nou catalog al nostru ilustrat, care
conține multe lucruri folositoare p. oricine.

Adresa principală: **Szücs Sándor Fia**
pepinieri de oltoi de vie și societate pe
acții pentru producție de vinuri.

BIHARDIÓSZEG. (Ke 1610)

Szegő

Ferencz és Tsa.
gépkereskedelmi vállalat
BUDAPEST,
V., Szabadság-tér 17.
(Tözsdepalota).

Se 1822

AGENȚIA PRINCIPALĂ în Ungaria a mo-
toarelor cu ulei brut a fabricii de motoare sis-
tem „Wotan” cu patru tacte a firmei MEX
WIEDECK.

Cele mai noi stabilimente de motoare pen-
tru absorbirea gazurilor și motoare-Diesel.

Garanta cea mai mare. Condițiuni favora-
bile de plată. Cereți catalog.

**Cea mai ieftină sursă de cumpărat lemne
Intreprindere de firez-motor
„Hunyadi”**

Arad, str. Kossuth nr. 9. Telefon 658,
unde se capătă în permanența lemne foarte bune
uscate și creparte, transportate acasă în saci
plumbuiți. 100 kigr., pe 3 tăieturi 3 cor.
Lemne în stâncini și vagoane cu prețuri foarte
ieftine. — La dorință mergem acasă și ne anga-
jăm pentru tăiatul lemnului cu firezul nostru
motor. — Principiul nostru este serviciu
prompt și conștiințos. — Scânduri între-
buințate, de diferite grosimi, bune, se vând
cu prețuri foarte ieftine. (Ha 1484)

FACEȚI O INCERCARE!

„CARNEVAL”

(scutit prin lege).

CEA MAI EXCELENTĂ
SPECIALITATE de GUMĂ IGIENICĂ

Garanta pentru fiecare bucată.

Prețul unei duzine în pachetare originală 6 cor.

De vânzare în centru, la:

Büchler Gyula

WIEN, VII., Keiserstrasse nrul 109.

Prețurile anguresc gratis (pentru o marcă de
80 fil se trimite în plic închis). — Revanzatori-
lor li-se dă provizii mare. (Ke 1648)

**Reparator-ul
lui KRIEGNER**

are efect sigur contra reumei, — podagrei,
— ischiasului, — junghierilor, — sfâșietu-
rilor durerilor de spate, etc.

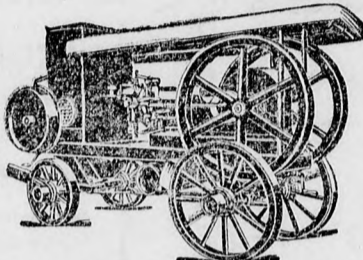
De decenii acesta s'a dovedit un medicament in-
incercat de un ef os neîntrecut și, că el a ajutat
câtorva mii de oameni, asta o dovedește numărul extra-
ordinar de mare al scrisorilor de recunoștință și
mulțumiri.

În spitalul Rókus făcându-se încercări în 132 de
cazuri, în 126 cazuri s'a obținut o vindecare deplină.

1 sticlă mică de Repurator a lui Kriegner
1 cor., 1 sticlă mare 2 cor.; de vânzare în farmacia,
dar fiindcă sunt și falsificări, e mai bine a se co-
manda cu poșta per ramburs 5 sticle 5 cor., sau
3 sticle mari 6 cor. franco exclusiv dela preparator:

Farmacia KRIEGNER
BUDAPESTA, Kálvin-tér. — Le 1772

Fabrică
le mo-
toare cu
gaz în
Drezda
soc. pe
acții mai
naînte
Moritz
Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de
motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură principală: **KALMAR ERNŐ**, mașinist
diplomat
BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4 Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz,
petroleum, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare.
Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.
(Ke 1592)

Garai Károly

maestru de mobile de fer și aramă

ARAD.

OFERĂ: mobile de fer și de aramă, ma-
trațuri de sârmă, șezuturi de sârmă
pentru trăsuri, paturi pentru copii și
trăsuri pentru copii, garnituri de aramă,
mese pentru spălat complete, paturi
și matrațuri ce se pot strânge. Aran-
jamente pentru hoteluri și cafenele
pentru spitaluri și institute.

PRIMESC spre executare orice lucrare în
această branșă cu prețuri foarte con-
venabile. (Ca 1785)

Comandele din provincia se execută prompt.

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătura de sârmă,
țesătura pentru garduri site și matrațe de sâr-
mă de oțel, să ceară prospect dela singurul pre-
parator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru
garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

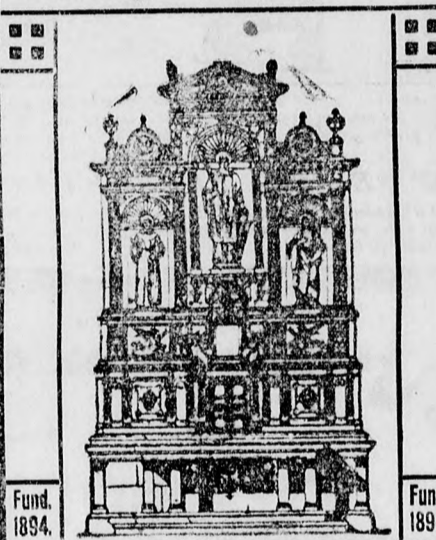
(vis-a-vis de biserica evang.), Vă veti convinge
că aici veti putea cumpăra cele mai bune și
mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.
Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

STRIZS ISTVÁN

Industria artistic și constructor de altare, atelier ar-
tistic pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.

Execută în orice stil, altare moderne, Iconosta-
suri, peșteri-Lourdes, s. mormânt, fântâni pentru
botez și amvoane, statue sfinte, icoane pentru
drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii,
candelabre, felinare și toffelul de lucrări de me-
tal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-
bisericesti de aur și mătăsa; renovări de biserică,
picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea
altarelor și a toffelul de icoane. Proiecte și de-
senuri prospecte gratis. Mergerea la fața locului
pe cheltuiala proprie. (S 1303)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
No 132 | Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranțe de mai mult ani, prevăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt prevăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu zăuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai împede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 387 kigr. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de alinștăitoare,
— spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții

„Allgemeine Maatschappij van Levensverzekeringen Lifrente” in AMSTERDAM.

Directiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst. în Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Ülői-ut 2—4 sz. Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Ülői.

Cele mai ieftine taxe:

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	120.416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva plătitărilor	986.499 cor. 14 fil.
Plățile de până acum făcute asigurătorilor	13.153.386 cor. 05 fil.

(E 1758)

„AGRICOLA”, întreprindere de mașini agricole și motoare BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Totfelul de artefacte tehnice!
Ce e bun e și ieftin!
Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut originale suedeze și originale „DIESEL”, pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benzin și oleu brut pentru garnituri de tricotat, care funcționează în toată țara spre deplina îndestulare a cumpărătorilor.

SE AFLĂ PURUREA ÎN DEPOZIT!

Prețuri moderate! — Condițiunile cele mai favorabile de solvare în rate pe mai mulți ani. — Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (A 1832) Corespondență românească.

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de plepi, moderează cătărul, încetează tusea împreună cu dureri, încetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gât, precum și februtala, durerile de stomac și colici. Vindecă hemoroidii și boala genitală, curățește rinichi, descață gâtul de mucus și promovează mîsturea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a durerilor de cap, contra urdușii greu de pură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgușii, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent pentru împiedicarea și vindecarea rănilor, tăieturilor, rănilor, beștelei provenite din feribuz, împiedicarea și vindecarea rănilor, tăieturilor, rănilor, beștelei provenite din feribuz, împiedicarea și vindecarea rănilor, tăieturilor, rănilor, beștelei provenite din feribuz.

Alte efecte: împiedicarea și vindecarea rănilor, tăieturilor, rănilor, beștelei provenite din feribuz, împiedicarea și vindecarea rănilor, tăieturilor, rănilor, beștelei provenite din feribuz.

In cantitate mai mare de vânzare la drogheriele Thalmayer és Seltz, Hochmeister, în Arad de vânzare la farmaciile Földes Kelemen și Sfântul Ștefan a lui Hehs Vilmos.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească crema americană, pudra americană și săpunul american, care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuițate până acum.

Se capătă la:

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei americane 1-50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. În contra durerii de dinți mai bune sunt picăturile americane. Prețul 1 cor. (Oo 1574)

Institut de asigurare ardelenă

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cîsnădiei 1-5

Edificiile proprii

Asigurări împotriva focului,
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(To 235-12)

Asigurări asupra vieții
(pentru învățatori și preoți români gr-or. și gr-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plățile simple sau după a capitalului, asigurări de pensii și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe apele de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,
contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	5.456.645-87
Capitale asigurate pe viață achitate	5.458.689-43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912	133.667.241-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	11.740.710-
	1.603.400-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimite și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cîsnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Perseane versate în acuziții, eari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile